

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 1

Projekttitel: Fortsat sikring af pasningsgarantien

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	64.789	64.789	64.789	64.789	64.789	64.789	64.789	64.789	64.789	64.789	647.891
Merudgifter grund/areal	6.478	6.478	6.478	6.478	6.478	6.478	6.478	6.478	6.478	6.478	64.779
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (ønsket finansiering)	71.267	71.267	71.267	71.267	71.267	71.267	71.267	71.267	71.267	71.267	712.670
Merudgifter drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrullet egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Note. Der regnes ikke med merudgifter til drift, da disse merudgifter dækkes af beløb pr. barn i budgetmodellen

Beskrivelse af projekt:

Aarhus Kommune ønsker på dagtilbudsområdet at tilvejebringe den service det øgede børnetal medfører, hvilket betyder et væsentligt behov for udvidelse af dagtilbudskapaciteten. De seneste mange år har befolkningsprognoserne vist, at der kommer flere børn i dagtilbudsalderen i Aarhus Kommune. Børn og Unge er aktuelt godt med, når det gælder at bygge dagtilbudsafdelinger, så der aktuelt ikke er et akut pres på pasningsgarantien. Men den forventede fortsatte vækst gør, at der fortsat skal disponeres midler til en fortsat udbygning af dagtilbudskapaciteten i Aarhus.

Børn og Unge vil i de kommende anlægsprojekter arbejde i en stigende intensitet med at bygge med et faldende klimaafttryk. Det er forventningen, at markedet ikke kan levere klimavenlige løsninger til konkurrencedygtige priser den første håndfuld år. Derfor foreslår Børn og Unge også en generel pulje til tilkøb af klimavenlige løsninger og implementering af cirkulær økonomi på alle anlægsprojekter i Børn og Unge.

Børn og Unges byggeprogram for dagtilbudsområdet er under revision. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse dagtilbudsafdelingernes klimaafttryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også, at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefases klimaafttryk tilsvarende begrænses.

Til en fortsat sikring af pasningsgarantien har Børn og Unge tidligere ombygget eksisterende overtallige bygninger, som f.eks. tidligere har huset SFO eller klubtilbud, til nye dagtilbudsafdelinger i stedet for at bygge nyt. Det vil fortsat være muligt f.eks. i Hjortshøj, Stavtrup, Vejlbj, Elsted og ved Amtssygehuset.

Børn og Unge samarbejder løbende med Sundhed og Omsorg om, at samlokalisere tilbud til børn og ældre. Det gælder på Aarhus Ø i Generationernes Hus, på Frydenlund og ved Gellerup, hvor der hentes multifunktionalitet og synergieffekter ved at etablere Børne, Idræts- og Sundhedshuse sammen med Kultur og Borgerservice. I midtbyen samarbejder Børn og Unge og Sundhed og Omsorg også om samlokalisering og multifunktionelle bygninger.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Aarhus Kommune har hidtil løbende udvidet dagtilbudskapaciteten i takt med udviklingen i behovet. På baggrund af den forventede børnetalsudvikling frem til 2029 forventes et udbygningsbehov på 63 grupperum på vuggestueområdet og 48 grupperum på børnehaveområdet. Dermed kan der på baggrund af 2020-prognosen forventes et udbygningsbehov på i alt 111 grupperum i perioden frem til 2029. Anlægsudgiften til udbygning af dagtilbudskapaciteten med 111 grupperum frem til 2029 forventes at udgøre 398,0 mio. kr. (2021-priser). Idet byrådet har en ambition om at Aarhus vokser til 450.000 indbyggere i 2050 forventes efter 2029 et fortsat udbygningsbehov.

Udbygningsbehovet er vurderet som et samlet kommunalt nettoudbygningsbehov og uden at skele til den specifikke lokalisering af de nye grupper. Der er således ikke indregnet anlægsmidler til at flytte eksisterende institutioner fra områder, hvor der er et faldende pasningsbehov, til områder, hvor der er et stigende pasningsbehov. Det fastsatte udbygningsbehov kan derfor opfattes som et absolut minimum, hvis børnetallet stiger som forudsat i befolkningsprognosen.

Aktuelt er der afsat 168 mio. kr. på anlægsreserven i 2020 - 2023, som ikke er udmøntet i konkrete anlægsprojekter. Heraf forventes 62 mio. kr. disponeret frem til 2024, så 106 mio. kr. kan anvendes i perioden 2024-2033. Dette er et samlet beløb, der både dækker skoleudbygning og dagtilbudskapacitet.

Efter indregning af de ikke-disponerede midler er det årlige anlægsbehov til nyt dagtilbudsbyggeri på 64,8 mio. kr. i 2024-2033. Det er under den forudsætning, at stigningen i børnetallet fortsætter i samme tempo efter 2029, som forudsat i prognosen for 2020-2029. Udbygningsbehovet for perioden 2025-2029 svarer til 80 mio. kr. årligt. Dette anvendes som grundlag for forventningerne for 2030-2033.

I perioden 2024 – 2029 fratrækkes den del af de resterende ikke-disponerede midler på 106 mio. kr. som vedrører dagtilbudsudbygning Det er 68,5 mio. kr. Herefter er merudgifterne til udbygningsbehovet på dagtilbudsområdet på årligt på 66 mio. kr. I 2024 sættes udbygningsbehovet til 0 kr. da den nuværende kapacitet på kommuneniveau er dækkende frem til og med 2024.

Det svarer til 182 pasningsgrupper i perioden 2024-2033. Skulle stigningen i børnetallet tage til, som forventet i de to foregående års prognoser, vil udbygningsbehovet været større end 64,8 mio. kr. årligt. Den årlige udgift på 64,8 mio. kr. er beregnet ud fra det byrådsfastsatte normtal for pris pr. pasningsgruppe på 3,561 mio. kr. i 2021 priser.

Der er dermed regnet med standardpriser for dagtilbudsbyggeri. Heri er ikke indregnet udgifter til klimavenligt byggeri, ligesom der ikke er taget højde for merudgifter til dagtilbudsbyggeri i midtbyen, på dårlige byggegrunde, til ekstra byggemodning eller særlige myndighedskrav herunder forsinkelser i myndighedsbehandling eller materialeleverancer.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Pasningsgrupper	182	36.393	17,8	647.891
Klimatiltag	182	36.393	0,9	32.395
I alt, byggeri/anlæg	182	36.393	18,7	680.285

Hvis det forudsættes, at merudgifterne til klimavenligt byggeri som et gennemsnit over investeringsplanens periode og alle anlægsprojekter, er på 5 % af anlægssummen, vil det give en merudgift til dagtilbudsbyggeri på 32,4 mio. kr.

Borgmesterens afdeling har oplyst, at prisen for en grund til offentlige formål i 2021 priser er 1.780 kr./kvm. Udenfor Ringvejen er udgangspunktet en bebyggelsesprocent på 30%

Forudsat at en byggegrund til en dagtilbudsgruppe præcis passer med et arealbehov på 200 bruttokvadratmeter pr. gruppe, bliver arealerhvervelsesudgiften på 65 mio. kr.

Nøgletal Grund/arealerhvervelse

2021-priser - tusind. kr.	Byggerets-m ²	Udgift pr. byggerets-m ²	Bruttoudgift / værdi af grund
Pasningsgrupper	36.393	1,78	64.779
Evt. flere elementer			
I alt, grund	36.393	1,78	64.779
Sum byggeri + grund			745.065

Der foreslås ikke skaleringsmuligheder, da beløbet svarer til en fortsat sikring af pasningsgarantien, og der ikke regnes med en over- eller underopfyldelse af pasningsgarantien.

De afledte driftsmæssige konsekvenser af det stigende børnetal og deraf følgende pasningsbehov indarbejdes via budgetmodellen i budgetterne.

Dagtilbudsbyggeri er i Aarhus Kommune typisk billigt pr. kvadratmeter i forhold til andre typer af byggeri i Aarhus Kommune som f.eks. kontordomiciler. En gennemgang af afsluttede anlægsregnskaber frem til regnskab 2018 har vist, at kvadratmeterprisen ligger over det budgetterede niveau, uden at projekterne af den grund overskrider bevillingerne. Det betyder, at dagtilbudsbyggeri typisk bliver bygget med mindre plads til børnene end de 200 m² pr. gruppe som er forudsat i det gældende standardbyggeprogram.

Benchmark

2021-priser - tusind. kr.	Antal	Enheder areal	Pris pr. m ²	I alt
Dagtilbudsafdeling i Stavtrup	4 grupper	629 m ²	21,2	13.332
Dagtilbudsafdeling i Skødstrup	4 grupper	617 m ²	19,2	11.874
Dagtilbudsafdeling i Kolt	4 grupper	724 m ²	19,9	11.874

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 2

Projekttitle: Skoleudbygning

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	266.712
Merudgifter grund/anlæg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (ønsket finansiering)	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	26.671	266.712
Merudgifter drift	242	483	725	966	1.208	1.449	1.691	1.932	2.174	2.415	2.415
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrullet egenfinansiering)	242	483	725	966	1.208	1.449	1.691	1.932	2.174	2.415	2.415

Beskrivelse af projekt:

Aarhus Kommune ønsker på skoleområdet at tilvejebringe den service det øgede elevtal medfører, hvilket betyder et væsentligt behov for udvidelse af skolernes kapacitet i hjemområder til undervisning og fritidspasningen. De seneste mange år har befolkningsprognoserne vist, at der kommer flere børn og unge i skolealderen i Aarhus Kommune.

Det stigende elevtal frem til 2029 medfører, at der er et udbygningsbehov på de kommunale skoler. Flere børn i skolealderen fører til behov for flere hjemområder på flere skoler, hvis alle klasser fortsat skal have sit eget lokale, og alle skoler skal have plads til pasning i SFO. Skoleudbygningsbehovet er koncentreret i fem vækstområder, og skal derfor ses i en større sammenhæng end det enkelte skoledistrikt, hvis der skal ske en effektiv prioritering af anlægsmidlerne på skoleområdet.

Børn og Unge vil i de kommende anlægsprojekter arbejde i en stigende intensitet med at bygge med et faldende klimaaftryk. Det er forventningen, at markedet ikke kan levere klimavenlige løsninger til konkurrencedygtige priser den første håndfuld år. Derfor foreslår Børn og Unge også en generel pulje til tilkøb af klimavenlige løsninger og implementering af cirkulær økonomi på alle anlægsprojekter i Børn og Unge.

Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet udvikles løbende og senest i forbindelse med Frederiksbjergbyggeriet. De kommende skolebyggerier i Gellerup og Nye vil derfor præge de efterfølgende skoleudbygninger. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Børn og Unges program for skoleudbygning fokuserer på at udbygge skolekapaciteten ved at ombygge eksisterende skoler. Kun hvis elevtallet i forhold til læringsarealet på skolen overstiger skoleudbygningsprogrammets normtal, sker skoleudbygning ved at bygge til de eksisterende skoler. Gennem strukturændringer og tilpasning af skoledistrikter arbejder Børn og Unge også på at reducere behovet for nybyggeri.

Skolerne bruges i høj grad også til anden end folkeskoleundervisning. Det er derfor et hensyn i skoleudbygning, at der er opmærksomhed på multifunktionalitet, hvor f.eks. samlokalisering med lokale idrætsforeninger skaber synergieffekter, og hvor skolerne generelt er åbne for fritids- og foreningslivet.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Aarhus Kommune har hidtil løbende udvidet skolekapaciteten i takt med udviklingen i behovet. På baggrund af den forventede børnetalsudvikling frem til 2029 forventes et behov for at nybygge 71 undervisningslokaler samt ombygge til yderligere 36 undervisningslokaler og 27 SFO-lokaler for at skolerne fortsat har kapacitet til undervisning og fritidspasning af eleverne i hjemområderne. Dermed kan der på baggrund af 2020-prognosen forventes et samlet udbygningsbehov på 134 lokaler i perioden frem til 2029. Anlægsudgiften til udbygning af skolekapaciteten med 134 lokaler frem til 2029 forventes at udgøre 218 mio. kr. (2021-priser). Ombygnings- og udbygningsbehovet fordeler sig over 24 skoler, mens de øvrige 21 skoler ikke har behov for ud- eller ombygning. Idet byrådet har en ambition om at Aarhus vokser til 450.000 indbyggere i 2050 forventes efter 2029 et fortsat udbygningsbehov.

Aktuelt er der afsat 168 mio. kr. på anlægsreserven i 2020 - 2023, som ikke er udmøntet i konkrete anlægsprojekter. Heraf forventes 62 mio. kr. disponeret frem til 2024, så 106 mio. kr. kan anvendes i perioden 2024-2033. Dette er et samlet beløb der både dækker skoleudbygning og dagtilbudskapacitet.

Efter indregning af de ikke-disponerede midler er det årlige anlægsbehov til skoleudbygning på 26,7 mio. kr. forudsat at stigningen i elevtallet fortsætter i samme tempo som forudsat i prognosen for 2020.

I 2026-2029 er der behov for 75 ekstra lokaler fordelt med 54 nybyggede undervisningslokaler, 11 ombyggede undervisningslokaler og 10 SFO lokaler. Det svarer til et årligt udgiftsniveau på 34 mio. kr. I 2024-2029 lægges tallene fra skoleprognosen fratrukket skoleandelen af de ikke-disponerede reservemidler på 37,5 mio. kr. til grund for beregningen.

Skulle stigningen i elevtallet tage til, som forventet i de to foregående års prognoser, vil udbygningsbehovet været større end 26,7 mio. kr. årligt. Udbygningsbehovet vil også tage til i takt med at kapacitetsbehovet på flere skoler skal løses ved tilbygninger fordi færre skoler har læringsareal nok pr. elev til at rumme en ombygning, idet klassekvotienterne er stigende.

Den årlige udgift på 26,7 mio. kr. er beregnet ud fra det byrådsfastsatte nøgletal i skoleudbygningsprogrammet for pris pr. lokale til undervisning og fritidspasning

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Nybyggede undervisningslokaler	115	70	29.108	234.316
Ombyggede undervisningslokaler	28	70	15.940	31.242
SFO kapacitet	29	83,6	15.940	38.645
Klimavenligt byggeri	172			15.210
I alt, byggeri/anlæg	344			319.413

Der er dermed regnet med standardpriser for skolebyggeri. Heri er ikke indregnet udgifter til klimavenligt byggeri, ligesom der ikke er taget højde for merudgifter til skolebyggeri i midtbyen, til indvendig genopretning af gamle skolebygninger der ombygges eller særlige myndighedskrav herunder forsinkelser i myndighedsbehandling eller materialeleverancer. Hvis det forudsættes, at merudgifterne til klimavenligt byggeri, som et gennemsnit over investeringsplanens periode og alle anlægsprojekter, er på 5 % af anlægssummen, vil det give en merudgift til skoleudbygning på 15,2 mio. kr.

Der er alene tale om skoleudbygning på eksisterende skoler. Derfor beregnes nøgletal for grundkøb ikke i denne sammenhæng.

Der foreslås ikke skaleringsmuligheder, da normerne i skoleudbygningsprogrammet sigter på at opfylde skolernes behov for undervisningslokaler og plads til fritidspasning i hjemmiljøerne på skolerne. Da behovsberegningen tager højde for en effektiv klasse dannelse kan behovet kan skaleres ned ved at underopfylde behovet og skaleres op ved at overopfylde behovet.

Ligestilling af undervisning og fritid

Skoleudbygningsprogrammet anviser midler til udvidelse af skolernes hjemmiljøer til undervisning og sfo pasning. Et centralt princip i skoleudbygnings-programmet er arealoptimering, der tilsiger, at udvidelser sker ved ombygning af eksisterende skoler fremfor ved tilbygninger, så længe læringsarealet pr. elev er til det.¹

Samtidig etableres alle undervisningslokaler så de samtidig er godkendt til sfo pasning. Det har den afledte effekt, at hvis en skole med tilstrækkeligt læringsareal både mangler kapacitet i skolens hjemmiljø til undervisning og til sfo pasning, tildeles alene anlægsbudget til at ombygge et undervisningslokale på 70 kvm. Det står i kontrast til, hvis en skole kun har behov for et lokale til sfo pasning. I det tilfælde tildeles anlægsbudget til at bygge 83,6 kvm.

Da skoleudbygningsprogrammet samtidig forudsætter, i begge de nævnte tilfælde, at der etableres et areal på skolen til sfo pasning på 83,6 kvm, betyder arealoptimeringslogikken, at skoler der mangler kapacitet til både undervisning og sfo pasning i hjemmiljøet stilles dårligere med en underfinansieret anlægsopgave.

For fremover at ligestille tildeling af midler til anlægsprojekter i skoleudbygningsprogrammet foreslås det, at det fremover er SFO arealnormen, der er udslagsgivende for tildelingen af anlægsmidler til lokaler både til undervisning og fritidspasning i skoleudbygningsprogrammet.

¹ Grænsen for om der ombygges eller tilbygges, er om læringsareal pr. elev på en skole er over eller under 2,8 kvm

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Nybyggede undervisningslokaler	115	13,6	29.108	45.524.201
Ombyggede undervisningslokaler	28	13,6	15.940	6.069.945
Total				51.594.146

Hvis tildelingsreglerne for ombygninger i skoleudbygningsprogrammet ligestilles, vil det medføre en merudgift i den kommende 10 år på 6,1 mio. kr. Hvis ligestillingen også gælder for nybyggede undervisningslokaler, vil anlægsudgifterne stige med yderligere 45,5 mio. kr. til en samlet merudgift på 51,6 mio. kr.

Afsættelse af driftsbeløb bliver indregnet i afdelingernes budget og afsættes årligt i forbindelse med den årlige budgetlægning. Driftsudgifterne er beregnet som ekstra bygningsdriftsudgifter på 300 kr./kvm til 115 nye lokaler af 70 kvm.

Skolebyggeri er i Aarhus Kommune typisk billigt pr. kvadratmeter. Projekterne prissættes ud fra de interne nøgletal i skoleudbygningsprogrammet, og det er dermed skoleudbygningsprogrammet der er benchmark for anlægsudgifterne. Kvadratmeterpriserne for nybyggeri i skoleudbygningsprogrammet er beregnet ud fra et benchmark for byggeri af Lisbjerg Skole og Frederiksbjerg Skole, mens ombygningspriserne er beregnet ud fra et benchmark med tidligere ombygningsprojekt på en skole i Aarhus Kommune.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 3

Projekttitel: Faglokaler og pædagogiske arbejdspladser

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	490.585
Egenfinansiering Eksternt tilskud	-47.026	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-47.026
SUM (ønsket finansiering)	2.032	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	49.058	443.559
Merudgifter drift	486	973	1.459	1.946	2.432	2.918	3.405	3.891	486	4.864	4.864
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrullet egenfinansiering)	486	973	1.459	1.946	2.432	2.918	3.405	3.891	486	4.864	4.864

Beskrivelse af projekt:

I takt med at skolerne får flere elever stiger deres behov for faglokaler og pædagogiske arbejdspladser tilsvarende. Hertil kommer at flere skoler fortsat har et efterslæb på området. Men når byen vokser eller børnetallet stiger afsættes der imidlertid ikke midler til ekstra faglokaler eller til pædagogiske arbejdspladser.

På skoleområdet er der behov for udbygning af faglokaler til naturfag, billedkunst, madkundskab, musik og håndværk og design. Det konkrete behov for faglokaler fremkommer ved at sammenstille lokalebelægningen ud fra elevprognosen, hvor der er en forudsætning om op til 28 elever i hver klasse, med den vejledende fagfordeling i folkeskolen. Hvis belægningen gennemgående er over 75 % på et fags lokaler, svarende til at lokalet bruges i 27 eller flere af ugens 35 lektioner, så er der ifølge Uddannelsesstyrelsens udgivelse "Skolebyggeri nu og i fremtiden" fra 1998 erfaringsmæssigt begrænset fleksibilitet i planlægningen af undervisningen, som begrænser en fleksibel tilrettelæggelse af en varieret skoledag.

I alt er det vurderingen, at skolerne frem til 2033 kommer til at mangle op til 157 faglokaler. Det er især lokaler til naturfag og Natur og Teknologi skolerne mangler.

	Antal lokaler
Naturfag	29
Natur og Teknologi	52
Billedkunst	34
Madkundskab	4
Musik	30
Håndværk og Design	9
Total	157

De 117 af faglokalerne er et efterslæb, som allerede er synligt i skoleåret 2020/21. Frem til 2029 kommer skolerne til at mangle yderligere 24 faglokaler, og forudsat at behovet fra 2030 til 2033 vokser i samme grad som fra 2025-2029 vil skolerne i slutningen af perioden frem til 2033 mangle yderligere 13 faglokaler.

En udbygning med ekstra faglokaler tilgodeser undervisningen, og har en synergieffekt for fritidsbrugere af skolernes faglokaler, der får bedre udfoldelsesmuligheder. Etablering af f.eks. ekstra madkundskslokaler kan understøtte fokus på sund kost og madskoler, eller etablering af musiklokaler kan understøtte fritidsbrugere, der mangler lokaler til musikaktiviteter. Ekstra naturfagslokaler kan understøtte den varierede undervisning, STEAM initiativer og motivere flere unge til at tage en teknisk uddannelse.

Skolernes behov for faciliteter til idræt er ikke talt med. Det skyldes en forudsætning om at skolerne kan bruge nærtliggende idrætsanlæg, hvilket skal ses i lyset af, at byrådet med Budget 2016 vedtog, at skolerne kunne få tilskud til at benytte nærtliggende ikke kommunale idrætsanlæg.

Børn og Unge vil i de kommende anlægsprojekter arbejde i en stigende intensitet med at bygge med et faldende klimaaftryk. Det er forventningen, at markedet ikke kan levere klimavenlige løsninger til konkurrencedygtige priser den første håndfuld år. Derfor foreslår Børn og Unge også en generel pulje til tilkøb af klimavenlige løsninger og implementering af cirkulær økonomi på alle anlægsprojekter i Børn og Unge.

Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet udvikles løbende og senest i forbindelse med Frederiksbjergbyggeriet. De kommende skolebyggerier i Gellerup og Nye vil derfor præge efterfølgende etablering af faglokaler. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

I den nyeste opgørelse af behovet for flere faglokaler, er det vurderingen, at skolerne i de kommende 10 år skal bruge 416 mio. kr. på at bygge nye faglokaler, og frem til 2033 i alt 456 mio. kr. Byrådet har tidligere bevilget 47 mio. kr. i 2020-2023 til nye faglokaler, som ikke er taget i brug endnu. Det giver et nettobehov på 409 mio. kr. Hertil kommer et behov for 35 mio. kr. til at udvide de pædagogiske arbejdspladser på skolerne. I alt 444 mio. kr. Cirka 50 mio. kr. af dette udbygningsbehov vedrører den nye skole i Nye.

Endelig ville skolerne have behov for yderligere over 100 mio. kr. til nye idrætssale, hvis alle skoler skulle tilbyde idrætsundervisning i skolens egne lokaler.

Driftsudgifterne er beregnet ud fra en forudsætning om en gennemsnitlig bygningsdriftsudgift på 300 kr. pr kvadratmeter.

Den årlige udgift på 49,0 mio. kr. er beregnet ud fra det byrådsfastsatte nøgletal i skoleudbygningsprogrammet for pris pr. faglokale og plads til pædagogiske arbejdspladser.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ² pr. enhed	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Naturfag	29	100	32	89.861
Natur og Teknologi	52	100	24	125.760
Billedkunst	34	100	29	97.300
Madkundskab	4	125	32	17.281
Musik	30	100	29	84.745
Håndværk og Design	9	148	32	40.921
Klimavenligt byggeri	157			22.793
Pædagogiske arbejdspladser	449	2,7	29	35.307
I alt, byggeri/anlæg	157			513.969

Der er dermed regnet med standardpriser for skolebyggeri. Heri er ikke indregnet udgifter til klimavenligt byggeri, ligesom der ikke er taget højde for merudgifter til indvendig genopretning af gamle skolebygninger der ombygges eller særlige myndighedskrav herunder forsinkelser i myndighedsbehandling eller materialeleverancer. Hvis det forudsættes, at merudgifterne til klimavenligt byggeri som et gennemsnit over investeringsplanens periode og alle anlægsprojekter, er på 5 % af anlægssummen, vil det give en merudgift til faglokaler og pædagogiske arbejdspladser på 22,8 mio. kr.

Der er alene tale om skoleudbygning på eksisterende skoler. Derfor beregnes nøgletal for grundkøb ikke i denne sammenhæng.

Forslaget er baseret på at normerne i skoleudbygningsprogrammet opfylder skolernes behov for faglokaler med en belægningsgrad der ikke overstiger 75 %. Beregnet ud fra en effektiv klasse dannelse. Forslaget kan skaleres ned ved at underopfylde behovet, og det er der givet tre eksempler på nedenfor. I det ene eksempel er der kun medtaget behovet for faglokaler til de naturfaglige fag fra 0. – 10. klasse. I det næste eksempel opfyldelse halvdelen af det samlede behov, og her afsættes også midler til klimavenligt byggeri. I det tredje forslag foreslås det alene at tage toppen af udfordringerne ved at afsætte årligt 10 mio. kr. til opgaven.

Skaleringsmuligheder

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ² pr. enhed	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Naturfaglige faglokaler	80	100	27	213.105
Opfyldelse af halvdelen af behovet	303	29	29	256.984
Toppen af udfordringerne	45	76	29	100.000

Skolebyggeri er i Aarhus Kommune typisk billigt pr. kvadratmeter. Børn og Unge har ikke erfaringer med kun at bygge et faglokale, da disse typisk bygges i sammenhæng med andre skolebehov. Projekterne prissættes ud fra de interne nøgletal i skoleudbygningsprogrammet, og det er dermed skoleudbygningsprogrammet der er benchmark for anlægsudgifterne. Kvadratmeterpriserne for nybyggeri i skoleudbygningsprogrammet er beregnet ud fra et benchmark for byggeri af Lisbjerg Skole og Frederiksberg Skole, mens ombygningspriserne er beregnet ud fra et benchmark med tidligere ombygningsprojekt på en skole i Aarhus Kommune.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 4

Projekttitel: Produktionskøkkener til forældrebetalte måltider

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	7.322	7.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	65.218
Egenfinansiering Eksternt tilskud	1.000	1.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (ønsket finansiering)	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	6.322	63.218
Merudgifter drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Beskrivelse af projekt:

De fleste skoler har ældre og slidte lokaler til madkundskab og de færreste har produktionskøkkener, hvor der kan produceres mad til alle skolens elever. For at sikre mulighed for produktion af nærrende forældrebetalte måltider, og samtidig understøtte mindre madspild og mere økologi i børnenes sunde madvaner, er der brug for investeringer i produktionskøkkener og nye lokaler til madkundskab.

Det er vurderingen, at der i seks skoledistrikter er fungerende produktionskøkkener. Det skønnes at medføre et investeringsbehov på 63 mio. kr. for nye produktionskøkkener, hvis der skal være et produktionskøkken til hvert administrativt fællesskab. Produktionskøkkener dimensioneres, så de kan producere forældrebetalt mad til både skoler, FU og dagtilbud.

De første to produktionskøkkener der etableres bruges samtidig til at afprøve særligt skrappe krav til et klimavenligt byggeri, så der indsamles forskellige erfaringer med klimakrav i ensartede anlægsprojekter. Herefter er det forventningen, at de resterende produktionskøkkener etableres med lignende høje klimakrav men indenfor standardøkonomirammen.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

For at der i hvert administrativt fællesskab kan være et fungerende produktionskøkken, skal der etableres produktionskøkkener på 16 skoler. Baseret på erfaringer fra Søndervangskolen er det vurderingen, at et produktionskøkken kan etableres til samme omkostning som nøgletallet for et nyt madkundskabslokale i skoleudbygningsprogrammet. Der er dermed brug for 3,9 mio. kr. pr. produktionskøkken. Hertil kommer 2x1 mio. kr. til at afprøve særligt skrappe krav til et klimavenligt byggeri. De 2 mio. kr. egenfinansierer Børn og Unge.

Da det forudsættes at madproduktion afsættes som forældrebetalte måltider, er der ikke udregnet en driftsudgift, da denne forudsættes dækket af forældrebetalingen.

Den årlige udgift på 6,3 mio. kr. er beregnet ud fra det byrådsfastsatte nøgletal i skoleudbygningsprogrammet for pris pr. madkundskabslokale. Der er dermed regnet med standardpriser for skolebyggeri.

Der er alene tale om skoleudbygning på eksisterende skoler. Derfor beregnes nøgletal for grundkøb ikke i denne sammenhæng.

Forslaget kan skaleres ned, ved at flere skoler, FU- og dagtilbud skal deles om et produktionskøkken. Der vil dog være et loft over køkkenernes produktionskapacitet, som gør at ikke alle skoler, FU og dagtilbud kan få dækket deres behov for forældrebetalt mad, hvis der etableres færre produktionskøkkener, uden at hæve deres dimensionering og dermed udgiften.

I det ene eksempel er der kun medtaget de to første produktionskøkkener, som etableres i en klimamæssig prøvehandling. Den angivne udgift er den ønskede finansiering. I det andet eksempel opfyldes halvdelen af det samlede behov.

Skaleringsmuligheder

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ² pr. enhed	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
2 nye produktionskøkkener	2	125	32	7.879
8 nye produktionskøkkener	8	125	32	31.516

Benchmark for prisfastsættelsen er etableringen af produktionskøkkenen på Søndervangskolen. Dette blev dog etableret som en del af en større modernisering af skolen, og prisen kan derfor ikke isoleres.

Produktionskøkkenerne prissættes ud fra de interne nøgletal i skoleudbygningsprogrammet, og det er dermed skoleudbygningsprogrammet der er benchmark for anlægsudgifterne. Kvadratmeterpriserne for nybyggeri i skoleudbygningsprogrammet er beregnet ud fra et benchmark for byggeri af Lisbjerg Skole og Frederiksbjerg Skole, mens ombygningspriserne er beregnet ud fra et benchmark med tidligere ombygningsprojekt på en skole i Aarhus Kommune.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 5

Projekttitel: Udvidelse af specialskolekapaciteten

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	21.366	5.085	5.085								31.536
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0	0								0
SUM (ønsket finansiering)	21.366	5.085	5.085	0	0	0	0	0	0	0	31.536
Merudgifter drift	6.893	6.893	13.575	22.929	22.929	22.929	22.929	22.929	22.929	22.929	22.929
Egenfinansiering – drift	6.675	6.675	13.128	22.161	22.161	22.161	22.161	22.161	22.161	22.161	22.161
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	218	218	447	768	768	768	768	768	768	768	768

Beskrivelse af projekt:

Både Stensagerskolen og Langagerskolen oplever på lige fod med andre skoler i disse år at få flere elever. Både som en følge af væksten i befolkningstallet, men også som følge af en vækst i andelen af børn der får anvist et specialtilbud.

Stensagerskolen er i gang med at få bygget nye lokaler på Tovshøjskolen, som sikrer Stensagerskolen gode moderne fysiske rammer. Langagerskolen får også behov for mere plads. Skolen skal udvides fra at kunne rumme 26 hold, og dermed blive en tresporet specialskole med 30 hold. Det svarer til ca. 25 elever mere.

I 2025 tages den nye skole i Nye i brug. Det betyder, at Elev Skole ikke længere skal bruges til folkeskole. Det foreslås derfor, at den eksisterende Elev Skole efter ibrugtagning af skolen i Nye ombygges til et specialtilbud i stedet for at bygge nyt.

Elev Skole kan rumme op til 58 specialelever. Skolen kan enten rumme elever svarende til de børn og unge der henvises til Langagerskolen, eller Elev Skole kan fungere som en specialskole for visse mellemformer for specialtilbud.

Børn og Unge vil i de kommende anlægsprojekter arbejde i en stigende intensitet med at bygge med et faldende klimaaftryk. Det er forventningen, at markedet ikke kan levere klimavenlige løsninger til konkurrencedygtige priser den første håndfuld år. Derfor foreslås Børn og Unge også en generel pulje til tilkøb af klimavenlige løsninger og implementering af cirkulær økonomi på alle anlægsprojekter i Børn og Unge.

Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet udvikles løbende og senest i forbindelse med Frederiksbjergbyggeriet. De kommende skolebyggerier i Gellerup og Nye vil derfor præge de efterfølgende

skoleudbygninger. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

For at sikre kapacitet til et specialskoletilbud som vokser både i antal og andel foreslås en mindre tilbygning til Langagerskolen for 21,4 mio. kr. Samtidig foreslås det at ombygge den eksisterende Elev Skole til specialtilbud for 10,2 mio. kr. når skolen i Nye i 205 tages i brug, og Elev Skole ikke længere skal fungere som almindelig folkeskole.

Prisfastsættelsen af udvidelsen af Langagerskolen er baseret på erfaringer fra tidligere ombygninger af Langagerskolen og har afsæt i nøgletal for skoleudbygning i skoleudbygningsprogrammet. Tilsvarende er anlægsudgifterne til ombygningen af Elev Skole beregnet med afsæt i nøgletal for skoleudbygning i skoleudbygningsprogrammet.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ² pr. enhed	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Udvidelse af Langagerskolen	1	725	29	21.366
Ombygning af Elev Skole	1	477	21	10.170
Klimavenligt byggeri	2	1202	1,3	1.577
I alt, byggeri/anlæg	2	1.202	27,5	33.113

Kvadratmeterpriserne viser, at det koster mere at tilbygge Langagerskolen end det koster at ombygge Elev Skole. Når ombygningsprisen ligger over prisen for ombygning af almene skoleklasser skyldes det, at der i prisfastsættelsen er taget hensyn til at lokalerne skal bruges til specialtilbud.

Når der kommer flere elever i specialtilbud, finansieres det indenfor Børn og Unges budgetter henholdsvis til PPR og skolernes midler til specialundervisning. Stigningen i henvisninger til specialtilbud forventes ikke at kunne holdes indenfor de samlede specialundervisningsbudgetter, hvilket dermed udhuler skolernes budgetter til den almene undervisning. Driftsmerudgifterne på 0,8 mio. kr. dækker bygningsdrift af en større Langagerskolen og drift af Elev Skole som specialtilbud. Der er ikke indregnet merudgifter til ledelse.

Der foreslås ikke skaleringsmuligheder, da der er tale om to konkrete anlægsprojekter, som er afpasset efter de faktiske behov for henholdsvis at udbygge Langagerskolen til en tresporet specialskole, og en fuld ombygning af Elev Skole, så denne kan rumme et specialtilbud efter 2025.

Der er tidligere gennemført ombygning af Langagerskolen. Men det anlægsprojekt havde ikke en karakter der gør det egnet til at bruge som prisbenchmark for disse forslag. Benchmark er derfor interne nøgletal i skoleudbygningsprogrammet.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 6

Projekttitel: Skole og fritidscenter i Nye

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	167.526	83.763									251.288
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0									
SUM (ønsket finansiering)	167.526	83.763									251.288
Merudgifter drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Beskrivelse af projekt:

Med budgettet for 2018 besluttede byrådet, at byudviklingen medfører behov for en udbygning på skoleområdet i de nye boligområder i Nye og Lisbjerg. Det indgik også i budgetbeslutningen, at arbejdet med at opføre skolen igangsættes nu, og at skolen finansieres dels af Skoleudbygningsprogrammet, og dels af den samlede byudviklingsøkonomi i lokalområdet.

Endelig indgik det i budgetbeslutningen, at der i beslutningsgrundlaget indgår en vurdering af muligheden for, at skolen i Nyes fritids- og idrætsfaciliteter bliver fuldt udbyggede halfaciliteter og boldbaner, så de også kan dække det lokale foreningslivs behov for idrætsfaciliteter i lokalområdet.

Med det afsæt besluttede byrådet den 17. december 2017, at der projekteres en 4-sporet skole i Nye.

Børn og Unge arbejder intensivt med, at indarbejde klimahensyn i projektet. Udgangspunktet for byrådets igangsætning af projektet var, at skolen skulle projekteres efter de nye 2020 energiramme krav. Men Børn og Unge ønsker at gå videre end det, og projektere byggeriet efter ny bæredygtighedsklasse, som er under forberedelse.

Samtidig er det ambitionen af hele byggeriet DGNB certificeres. En DGNB certificering er et tysk koncept, der er tilpasset kommende europæiske standarder for bæredygtigt byggeri. DGNB måler blandt andet livscyklus af byggematerialer, transport, forbrug af energi og vand under og efter byggeriet, holdbarhed, tilgængelighed og indeklima. DGNB vægter både miljø, økonomi og sociale forhold. Det sker i en analyse af den procesmæssige og den tekniske kvalitet bedømt på 49 kriterier. Hovedparametrene omfatter blandt andet en livscyklingsvurdering af byggematerialer, materialernes påvirkning af nærmiljøet, energiforbrug i bygningen, genanvendelse, bygningens værdi og brugerindflydelse.

Som et tredje tiltag udarbejdes der som en del af projektet et egentligt klimaregnskab for bygningen, så det bliver muligt at belyse bygningens CO² udledning i bygningens levetid

Det er forventningen, at markedet ikke kan levere klimavenlige løsninger til konkurrencedygtige priser den første håndfuld år. Derfor foreslår Børn og Unge også en generel pulje til tilkøb af klimavenlige løsninger og implementering af cirkulær økonomi på alle anlægsprojekter i Børn og Unge.

Byggeriet af skole og idrætsfaciliteter i Nye vil være med til at udvikle Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Skolen bygges multifunktionelt, så der ved at samlokalisere skole og idrætsfaciliteter bliver en synergieffekt, som gør den samlede anlægsinvestering mindre end hvis faciliteterne blev etableret hver for sig. Endvidere forberedes skolen til, at der efterfølgende kan bygges pasningsgrupper i en kommende dagtilbudsafdeling.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Byrådet har den 17. december 2017 frigivet en projekteringsbevilling på 8,2 mio. kr. i 2018 priser til at klargøre byggeri af skole og idrætsfaciliteter i Nye. Forudsætningen var, at det samlede skolebyggeri skulle bygges indenfor en anlægsramme på 235 mio.kr. Hertil kommer 36,1 mio. kr. i 2019 priser som efter aftale mellem borgmesterens afdeling og Kultur og Borgerservice er den anlægsøkonomiske ramme, der gør det muligt, fuldt at udbygge skolen med idrætsfaciliteter (23,2 mio. kr.), og etablere boldbaner (12,9 mio. kr.), der kan dække det lokale foreningslivs behov.

Der er ikke på nuværende tidspunkt afsat anlægsbudget på reserven til at bygge skole eller idrætsfaciliteter¹ ud over hvad der er indeholdt til Elev skoledistrikt i reserven til skoleudbygning. Der mangler derfor at blive afsat ca. 251 mio. kr. hvoraf 52,6 mio. kr. kan finansieres af anlægsreserven til 30 nye hjemmiljøer fratrukket finansieringen af projekteringsbevillingen. De resterende cirka 200 mio. kr. har byrådet tidligere forudsat skal finansieres af den samlede byudviklingsøkonomi i lokalområdet.

Som beskrevet er der indarbejdet en ekstra klimaindsats i projektet. Dette gør, sammen med det forhold at skole og idrætsfaciliteter skal bygges på en meget skrånende byggegrund, at der er en merudgift i forhold til det oprindeligt forventede udgiftsniveau. Merudgiften er på ca. 11 mio. kr. og dermed lavere end 5 % af den oprindeligt forventede anlægssum, som en ekstra klimaindsats generelt forudsættes at koste. Dette skyldes til dels, at der allerede er indregnet finansiering til at efterleve 2020 energirammekravene.

Anlægsudgifterne er beregnet ud fra nøgletal i skoleudbygningsprogrammet tillagt udgifter til 2020 energirammekrav og bygherrestyring, pædagogisk bygherreinddragelse og overordnede projektrisici samt Interne og eksterne kommunikationsydelser. Hertil kommer uforudseelige merudgifter som følge af byggegrundens beskaffenhed og merinvesteringer i et klimavenligt byggeri.

¹ Den tidligere afsatte opsparring på 40 mio. kr. til nyt skolebyggeri, er anvendt til at finansiere den nye skole til Gellerup, Toveshøj og Bispehaven

Dette samlede anlægsprojekt forventes at medføre anlægsudgifter for 284 mio. kr. Heraf afholdes 24,1 mio. kr. af Kultur og Borgerservices anlægsramme til en fuld udbygning af skolen til fritids- og foreningslivets behov for idrætsfaciliteter.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	Brutto m ²	Pris pr. brutto m ²	Bruttoudgift
Skolebyggeri ex. merareal til sport og fritid	1	11.638	20,0	232.858
Merareal til idrætsliv	1	1.611	14,9	24.066
2020 energirammekrav	1	12.102	1,3	15.768
Ekstra klimaindsats	1	12.102	0,9	11.157
I alt, byggeri/anlæg	1	13.249	21,4	283.850

De angivne arealfordelinger er baseret på budgetlægning, og er derfor ikke udtryk for den endelige projektering af skole og idrætsfaciliteter. Det samlede idrætsareal skønnes at blive på cirka 3.400 kvm.

Der er indgået aftale om byggegrund til skole og idræt i Nye. Der regnes derfor ikke på arealerhvervelsesudgifter.

Der gives ikke eksempler på skalering, da projektet er dimensioneret til at opfylde de forudsætninger som lå til grund for byrådets afgivelse af projekteringsbevilling.

De seneste to skoler Børn og Unge har bygget er første etape af skolen i Lisbjerg og Frederiksbjerg Skole. Som det ses af benchmark tabellen svarer kvadratmeterprisen for skolen i Nye godt til anlægsudgiften for Frederiksbjerg Skole. Mens skolen i Lisbjerg er bygget på en let tilgængelig byggegrund og med mindre skrappe energikrav og uden klimakrav, og derfor er billigere pr. kvadratmeter. Udgifterne til begge skoler er fremskrevet til 2021 priser.

Benchmark

2021-priser - tusind. kr.	Antal	Brutto m ²	Pris pr. brutto m ²	I alt
Frederiksbjerg Skole	1	16.338	20	321.697
Lisbjerg Skole	1	9.063	17	154.227

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 7

Projekttitle: Indeklimainvesteringer

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	500.000
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (ønsket finansiering)	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	500.000
Merudgifter drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Beskrivelse af projekt:

I 2007 tog et samlet byråd en stor beslutning om at investere i moderne rum til leg og læring for børnene og de unge i Aarhus. Aftalen om Fremsyn for Aarhus ledte til RULL programmet, som de sidste 12 år har bidraget til tidssvarende fysiske rammer for tusinder af aarhusianske børn og unge, en ny og moderne skole på Frederiksbjerg og en ny måde at betragte pædagogisk modernisering, fysiske rammer og organisering i en sammenhæng, som er bredt anerkendt langt uden for Aarhus kommunes grænser.

En realisering af børne- og ungepolitikens visioner for børnene og de unge forudsætter gode og tilstrækkelige bygninger. Byrådet har fastsat et mål om, at der i Aarhus Kommune fra 2005 og frem til år 2030 skal skabes mulighed for at bygge 50.000 nye boliger med plads til 75.000 flere indbyggere. Og ser man endnu længere frem, er målsætningen, at antallet af indbyggere stiger til 450.000 indbyggere i 2050.

Byrådet har den 20. marts 2019 sat fokus på, at der skal være et godt indeklima i skoler og den 11. september 2019 blev det besluttet også at udarbejde en indeklimastrategi for dagtilbud.

Et godt indeklima handler om lokalerne er på et tidssvarende niveau, der lever op til nutidige krav om luft, lyd, lys, temperatur, rummelighed, æstetik og variation koblet til praksis. Indeklimastrategien skal understøtte, at eleverne i skolerne og børnene i FU-og dagtilbud i Aarhus får en varieret dag, hvor de får de optimale muligheder for læring og leg.

Indeklimastrategien skal sikre et godt indeklima i dagtilbud, fritidstilbud og på skolerne i Aarhus og en bred og velfunderet udvikling af renovering, ombygning og nybyggeri, hvor de fysiske rammer understøtter den valgte pædagogiske praksis og organisering. Strategien skal ligeledes sikre tidssvarende lokaler i forhold til indeklima både teknisk (lys, luft, lyd, termisk) og pædagogisk (indretning).

Indeklimaet påvirkes *både* af de fysiske rammer og den pædagogiske praksis og organisering. I det perspektiv har Aarhus Kommune tidligere arbejdet med indeklima i RULL-programmets projekter på skoler, FU og dagtilbud.

Erfaringerne fra RULL programmet viser, at leg og læring er afhængig af de fysiske rammers beskaffenhed. Økonomien i RULL programmet er disponeret. Men der er fortsat mange børn og unge der går i skole eller i dagtilbud og klub, hvor de fysiske rammer er utidssvarende og indeklimaet er udfordret. I takt med at Aarhus får flere beboere, kommer der flere børn og unge i skolerne, klubberne og i dagtilbud.

Byens vækst forstærker presset for at sikre et godt indeklima i tidssvarende og pædagogisk moderne fysiske rammer. Det er derfor væsentligt at et sammenhængende fokus på indeklima bygger ovenpå RULL programmets resultater og bliver grundlaget for investeringer i gode fysiske rammer for børn og unges leg og læring i de kommende 10 år, hvor Aarhus fortsat vokser og flere børn og unge får brug for gode skoler, dagtilbud og klubtilbud.

Real Danias skolekampagne "Skolernes indeklima" viser bl.a. at et dårligt indeklima påvirker børns indlæringsevne og trivsel. En for høj koncentration af f.eks. CO₂ i klasserummet kan bevirke, at elever ikke får det fulde udbytte af undervisningen. Et godt indeklima i skolerne kan derfor give klogere og sundere børn.

Et overordnet spor for indsatsen er, at alle indsatser skal have det mål til fælles, at vores bygningers samlede klimaaftryk er mindre efter vi har løftet lokalernes indeklima til et tidssvarende niveau, end klimaaftrykket fra de utidssvarende fysiske rammer der er på mange skoler, FU og dagtilbud.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Forud for vedtagelsen af Budget 2008 indgik byrådets partier en aftale om Fremsyn for Aarhus, der afsatte 500 mio. kr. over en 10 årig periode til det efterfølgende RULL program.

Med dette forslag peges på en tilsvarende investering i at udmønte de prioriterede handlingsplaner der skal udarbejdes i forlængelse af byrådets vedtagelse af indeklimatestategier for skoler, FU og dagtilbud.

Indeklimastrategien vil udmønte anlægsmidlerne til pædagogisk og miljømæssig modernisering på en måde, hvor der investeres i de bygninger, hvor arealet pr barn er mindst, hvor bygningerne er mest udfordret på flere indeklimatestetrene, såsom luft, akustik, lys og temperatur, og hvor der forventes flere børn i området (skoledistrikt eller anvisningsdistrikt).

De 500 mio. kr. er et forslag til et rammebeløb, og er derfor ikke baseret på særlige nøgletal er benchmark.

Det er umiddelbart vurderingen, at en trediveårig indeklimatestet vil gøre indeklimatestet i de fysiske rammer tidssvarende med mere plads til de børn og unge der i dag har et areal under gennemsnittet til rådighed. Fordeles indsatsen over 30 år forudsætter det at der afsættes 500 mio. kr. hvert tiende år.

Indsatsen kan skaleres alt efter, hvor mange der skal få glæde af et indeklimatestet i den første 10 årige periode. Der er ikke beregnet driftsudgifter, da indsatsen som udgangspunkt forudsættes at kunne udfoldes indenfor de eksisterende driftsbudgetter.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 8

Projekttitel: Arbejdsmiljøudfordringer

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	23.195	23.195	23.195	23.195	23.195	23.195	23.195	23.195	23.195	23.195	231.946
Egenfinansiering Eksternt tilskud	17.180	17.180	17.180	17.180	17.180	17.180	17.180	17.180	17.180	17.180	171.795
SUM (ønsket finansiering)	6.015	6.015	6.015	6.015	6.015	6.015	6.015	6.015	6.015	6.015	60.151
Merudgifter drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Beskrivelse af projekt:

Bygningsmassen i Børn og Unge er for langt over halvdelen af bygningernes vedkommende utidssvarende. De vedligeholdelsesbudgetter Børn og Unge råder over dækker kun den mest nødvendige vedligeholdelse og udbedring af skader. Byrådet har derfor de seneste år givet engangsbeløb fra anlægsbufferen til at kunne holde de værste udfordringer for personalets arbejdsmiljø fra døren, sikre tilgængelighed for børn med handicap og udbedre forhold, hvor det fysiske børne- og undervisningsmiljø har været udfordret, herunder flere skoletoiletter og renovering af eksisterende skoletoiletter.

En styrkelse af indeklimaet vil også løfte det fysiske miljø. Det er ikke forventningen, at der indenfor en overskuelig horisont afsættes midler til at løfte indeklimaet i alle skoler og dagtilbud. Der er derfor behov for at kunne udbedre de udfordringer, der er i de utidssvarende bygninger nu og her og i de kommende år.

En udbedring af arbejdsmiljøforhold på skoler og i FU- og dagtilbud vil have en afsnittende positiv synergieffekt for de foreninger der også benytter skolernes lokaler. Ligesom en udbedring af skoletoiletterne også vil gøre skolerne mere attraktive fritidsbrugerne.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Børn og Unge har i regnskabsårene for 2015 – 2019 i gennemsnit brugt på 23,2 mio. kr. til mindre anlægsarbejder vedrørende bygningsvedligeholdelse, renovering af toiletter og nye skoletoiletter, som ikke var en del af et anlægsprojekt samt udbedring af arbejdsmiljø, børnemiljø og det fysiske undervisningsmiljø, herunder foranstaltninger for at øge bygningernes tilgængelighed. Børn og Unges faste vedligeholdelsesbudget er årligt på 17,2 mio. kr. Det højere forbrug har derfor kun været muligt som følge af løbende udmøntninger fra anlægsbufferen til arbejdsmiljø, tilgængelighed og toiletter.

Det forslås derfor, at der i investeringsplanen afsættes et årligt beløb på 6,0 mio. kr. til udbedring af akutte udfordringer i skoler og dagtilbud for et godt børne-, undervisnings- og arbejdsmiljø samt bedre tilgængelighed.

Da der er tale om en et rammebeløb til en lang række mindre anlægsarbejder er behovsopgørelsen sket med afsæt i regnskabstal og ikke nøgletal.

Forslaget kan skaleres i opad eller nedadgående retning alt efter, om der ønskes en større eller mindre grad af sikring af arbejdsmiljø, tilgængelighed og toiletrenoveringer m.v.

Der forudsættes ikke at være driftsøkonomiske konsekvenser ved forslaget.

Afdeling og nr.: Børn og Unge – 9

Projekttitel: Reetablering af trådløst netværk i Børn og Unges bygninger

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	14.063										14.063
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0										0
SUM (ønsket finansiering)	14.063										14.063
Merudgifter drift	0										0
Egenfinansiering – drift	0										0
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	0										0

Beskrivelse af projekt:

Skolernes nuværende trådløse netværk blev etableret i 2014/15. I 2024 står størstedelen af udstyret på skolerne foran en udskiftning, samtidig med at en del af dagtilbuddenes netværk også skal udskiftes.

Det nuværende netværksudstyr har serviceudløb i 2024, og kan herefter ikke længere modtage nødvendige sikkerhedsopdateringer, hvorfor det bør udskiftes. Samtidig vil udstyret i 2024 være så gammelt, at det rent fysisk og teknologisk vil give udfordringer i driften, at køre videre med det nuværende netværk.

Forslaget vurderes ikke at have yderligere klimapåvirkningerne i forhold til de nuværende netværk.

Forslaget betyder, at skoler og dagtilbud fortsat kan have godt internet, hvilket også er en væsentlig kvalitet for fritidsbrugerne på skolerne.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

I Budget 2013-2016 gav byrådet bevilling til etablering af trådløst netværk på skolerne. Bevillingen var finansieret blandt andet igennem de statslige kvalitetsfondsmidler samt forventet provenu ved salg af arealer i Skødstrup.

Aarhus Kommunens netværksleverandør ATEA har beregnet en estimeret samlet udskiftningspris til 13,8 mio. kr. Budgetvurderingen baserer sig dermed ikke på nøgletal, men på en konkret beregning.

Fordelingen imellem skoler og dagtilbud er ca. 13 mio. kr. på skoledelen og ca. 1 mio. kr. på dagtilbudsområdet.

Der er derfor ikke foreslået skaleringsmuligheder, da forslaget er tilrettelagt, så den nødvendige udskiftning af de trådløse netværk kan gennemføres indenfor den foreslåede økonomiske ramme.

Da Børn og Unge etablerede trådløst netværk på skolerne i 2014-2015 lød udgiften i 2021 priser på 22,8 mio. kr. Når reetableringen skønnes at være væsentligt billigere, skyldes det, at kablingen er etableret, så udgiften til el- og installationsarbejdet denne gang er en væsentligt mindre post i budgettet.

Benchmark

2021-priser - tusind. kr.	Antal			I alt
Etablering af trådløst netværk i 2014-2017	48			22.838

Afdeling og nr.: Børn og Unge – 10

Projekttitel: Klimavenligt byggeri

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	130.530
Egenfinansiering Eksternt tilskud	2.000										2.000
SUM (ønsket finansiering)	11.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	13.053	128.530
Merudgifter drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Beskrivelse af projekt:

Aarhus Kommune skal være CO₂ neutral i 2030. Det kræver også en indsats på bygningsområdet, for at begrænse bygningernes klimaaftryk, både i anlægs- og driftsfasen.

Der findes allerede programmer og pilotprojekter, der anviser veje til et mindre klimaaftryk, ligesom Aarhus Kommunes indsats for energiledelse og Aa+ investeringer reducerer bygningernes klimaaftryk i driftsfasen.

I bygningsreglementet gælder en ny 2020 energiramme som på sigt afløses af, hvad der aktuelt kun er et forslag til en bæredygtighedsklasse for nyt byggeri.

Det vil i de kommende år være væsentligt for Aarhus Kommune med prøvehandlinger på anlægsområdet, som samler erfaringer med klimavenligt byggeri. Det vil kræve et større fokus på opsamling af viden og videndeling internt i Aarhus Kommune og udadtil til andre bygherrer og branchen.

Byggefases klimaaftryk kan f.eks. begrænses ved i højere grad at vælge standardiserede byggemoduler, træ fremfor beton og klimacertificerede materialer. Det må dog forventes, at anlægsudgifterne vil stige i en lang overgangsfase til klimavenligt byggeri og materialeproduktion er blevet normen.

Børn og Unges anlægsvirksomhed kan også blive mere klimavenlig. Børn og Unges byggeprogram for dagtilbudsområdet er under revision. Det betyder, at de tekniske kravspecifikationer til dagtilbudsbyggeri samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse dagtilbudsafdelingernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det giver også mulighed for generelt at arbejde med en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefases klimaaftryk tilsvarende begrænses.

På tilsvarende vis vil den reviderede politik for energirigtigt byggeri og opfyldelse af 2020 energiramme krav på skoleområdet, begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. I forbindelse med projektering af den nye skole i Nye udarbejdes et samlet klimaregnskab for skolens levetid, byggeriet DGNB certificeres og skolen projekteres efter den kommende bæredygtighedsklasse i bygningsreglementet. I projekteringen af den nye skole til Gellerup, Toveshøj og Bispehaven belyses mulighederne for at indarbejde en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses. Disse erfaringer vil blive lagt til grund for øvrigt byggeri på skoleområdet.

Med forslaget er det målet at klimapåvirkningen af Børn og Unges anlægsvirksomhed skal bringes ned. For at kunne sige, hvor stor klimapåvirkningen kan blive, er det nødvendigt først at indhente erfaringer gennem prøvehandling og foregangsforøg.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Børn og Unges anlægsprojekter prisfastsættes typisk ud fra nøgletal der baserer sig på historiske udgiftsdata. Der er derfor ikke et økonomisk råderum i anlægsprojekterne til en ekstra investering i klimavenligt byggeri.

For at kunne bygge mere klimavenligt til børnene og de unge foreslås det at afsætte en ramme på 131 mio. kr. til klimavenligt Børn og Unge byggeri, som kan nedbringe klimapåvirkningen fra byggeri og bygninger i Børn og Unge. Heraf finansierer Børn og Unge 2 mio. kr. vedrørende klimamæssige prøvehandling for etablering af to produktionskøkkener. 16 mio. kr. indgår i basisforslaget om skolen i Nye.

Beløbet på 131 mio. kr. fremgår af de estimerede udgifter til klimavenligt byggeri i de andre beskrivelser af anlægsbehov i Børn og Unge.

I første omgang foreslås de 131 mio. kr. jævnt fordelt over perioden 2024-2033 velvidende, at forventningen er at hovedparten af udgifterne vil falde i begyndelsen af perioden, hvor markedet er mindst parat til at bygge klimavenligt.

Det forudsættes at klimavenligt byggeri ikke medfører merudgifter til drift.

Da der er tale om et rammebeløb og erfaringerne med klimavenligt byggeri er beskedne, er beløbet ikke baseret på nøgletal og der kan ikke anvises relevante benchmark. Det er derfor for tidligt at anviser skaleringsforslag. Klimatiltagene medfører i sig selv ikke behov for arealerhvervelse.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 11

Projekttitel: Kapacitetsudbygning i Sydbyen

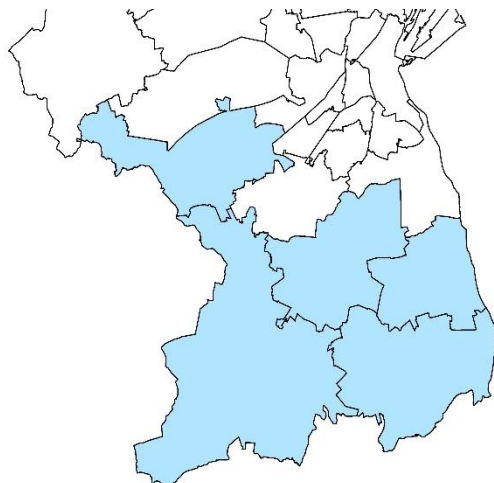
Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	73.260	25.822	24.007	18.672							141.760
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0	0	0							0
SUM (ønsket finansiering)	73.260	25.822	24.007	18.672							141.760
Merudgifter drift	672	941	1.317	1.648	2.112	2.112	2.112	2.112	2.112	2.112	2.112
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	672	941	1.317	1.648	2.112	2.112	2.112	2.112	2.112	2.112	2.112

Beskrivelse af projekt:

Sydbyen dækker over lokalområderne Beder-Malling, Mårslet, Solbjerg, Tranbjerg og Kolt Hasselager. I Beder-Malling er der en skole i Beder og en i Malling. I Tranbjerg er der en skole med to matrikler. Mens der i de tre andre lokalområder er en skole i hvert område.

Figur 2. Afgrænsningen af vækstområdet Sydbyen

I Sydbyen er der seks folkeskoler. Frem til skoleåret 2029/30 er der på fire af skolerne et samlet udbygningsbehov på 21 klasser. I perioden 2030-2033 forventes det, at der kommer yderligere 4 klasser, så udbygningsbehovet samlet vokser til 25 klasser. De sidste 4 klasser er baseret på forventninger i boligprognosen om yderligere boligbyggeri i Sydbyen efter 2030.

I 2019 prognosen var skolernes udbygningsbehov på 37 klasser. Egenskoleandelen er generelt høj i Sydbyen. Det er derfor ikke forventningen, at egenskoleandelen vil stige, og dermed presse skolernes kapacitet yderligere.

For at tage hånd om sydbyens kapacitetsudfordringer foreslås det at de tre skoler i Solbjerg, Malling og Hasselager udbygges til firesporede skoler. På de to største skoler i sydbyen; Mårslet og Tranbjerg foreslås ikke udbygning. Dermed vil områdets skoler være nogenlunde lige store med undtagelse af Tranbjergskolen, der består af to tresporede skoler.

En udbygning til fire spor medfører for alle tre skoler et behov for at udvide klassekapacitet samt kapacitet til fritidspasning i SFO og FU tilbud. Herudover skal skolernes have tilført flere pædagogiske arbejdspladser og skoletoiletter. En udbygning til fire spor giver også behov for ekstra faglokaler.

I Beder-Malling er udbygningsbehovet delt mellem Beder og Malling Skole. Dog var udbygningsbehovet i Malling i 2019 prognosen væsentligt større end forventningen er i den nye prognose. Derfor peges på en udvidelse af Malling Skole.

For at kunne sikre, at skolerne udbygges inden de kommer til at mangle for mange lokaler til undervisning, vil der være behov for, at Solbjergskolens udbygning kan tages i brug i 2023. Bavnehøj Skoles udbygning bør kunne tages i brug i 2025 og udbygningen på Malling Skole bør kunne tages i brug i 2027

En stor udbygning af Malling Skole kan medføre indskrænkninger af skolens boldbaner. Der skal derfor tænkes i erstatningsfaciliteter til idræt både til undervisning og fritid i Malling. Det kan derfor være relevant med en udbygning af idrætsfaciliteterne på Egelund, som ligger mellem Beder og Malling, og er hovedadressen for den lokale idrætsforening BMI. En investering i Egelund idrætsanlæg vil dermed både komme undervisning og fritid til gavn.

Som følge af den forventede bolig- og befolkningsvækst i Sydbyen, vurderes det, at der særligt i Beder-Malling, Kolt/Hasselager og Solbjerg vil opstå behov for at udbygge idræts- og fritidsfaciliteterne.

De enkelte lokalområder vurderes (med undtagelse af Beder-Malling), at have en geografisk afstand, der gør, at det ikke er relevant i ret høj grad at sammentænke idrætsfaciliteterne på tværs af lokalområderne.

I Beder-Malling vil det som ovenfor nævnt være relevant at en udbygning af idrætsfaciliteter sker omkring Egelund, hvor størstedelen af faciliteter i dag allerede er samlet.

I øvrige områder er faciliteterne oftest placeret samme sted som skolen. Det er her vigtigt at være opmærksom på, hvordan der fremad både vil blive plads til at udbygge skole og pasningstilbud samt idræts- og fritidsfaciliteterne.

Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet udvikles løbende og senest i forbindelse med Frederiksbjergbyggeriet. De kommende skolebyggerier i Gellerup og Nye vil derfor præge de efterfølgende skoleudbygninger. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes

reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Skolerne bruges i høj grad også til anden end folkeskoleundervisning. Det er derfor et hensyn i skoleudbygning, at der er opmærksomhed på multifunktionalitet, hvor f.eks. samlokalisering med lokale idrætsforeninger skaber synergieffekter, og hvor skolerne generelt er åbne for fritids- og foreningslivet.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Det er på nuværende tidspunkt vurderingen, at Solbjergskolen, Bavnehøj Skole og Malling Skole kan udbygges til tre firesporede skoler for en samlet udgift på 142 mio. kr. Hertil kommer merudgifter på 7 mio. kr. til klimavenligt byggeri. Skal de tre skolers eksisterende bygningsmasse samtidig indeklimarenoveres, så bygningerne løftes til et tidssvarende pædagogisk og teknisk niveau, skal der investeres yderligere 248,5 mio. kr.

I nedenstående nøgletaloversigt er udgifterne beregnet ud fra nogle gennemsnitlige kvadratmeterpriser der dækker over forskellige priser for forskellige typer af lokaler. Nøgletallene opgøres i bruttoarealer, hvorimod nøgletallene i skoleudbygningsprogrammet beregnes ud fra nettoarealer.

Den lave kvadratmeterpris for indeklimarenoveringen skyldes, at udgiften er holdt op imod hele skolens bruttoareal, da der ikke er analyseret præcis hvilke dele af skolen der skal berøres af en indeklimarenovering. I en nærmere projektering vil kvadratmeterprisen der være højere.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	Brutto m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Solbjergskolen	1	2.241	20,1	45.119
Bavnehøj Skole	1	2.150	20,1	43.294
Malling Skole	1	2.650	20,1	53.348
Klimavenligt byggeri	3	7.040	1,0	7.088
I alt, byggeri/anlæg	3	7.040	21,1	148.848
Indeklimaløft	3	33.455	7,4	248.503

Der bygges kun på skolernes matrikler, og der regnes derfor ikke med udgifter til arealerhvervelse.

Forslagene er afstemt med skolernes behov for lokaler for at kunne være firesporede skoler. Derfor foreslås der ikke skaleringer af forslagene.

Priserne er baseret på interne benchmark fra skoleudbygningsprogrammets interne nøgletal. Da projekterne ikke er beskrevet endnu, kan der ikke peges på direkte sammenlignelige anlægsprojekter. Dog kan kvadratmeterprisen sammenholdes med kvadratmeterprisen for Frederiksbjerg Skole, på ca. 20.000 kr./m².

Da projekterne ikke er beskrevet eller projekteret på nuværende tidspunkt, er de driftsøkonomiske konsekvenser beregnet som tilbygninger. Bygningsdriftsudgiften vil falde, hvis udbygningen delvist kan ske ved ombygninger.

Afsættelse af driftsbeløb for den del af tilbygningerne der vedrører skoleudbygning bliver indregnet i afdelingernes budget og afsættes årligt i forbindelse med den årlige budgetlægning. Driftsudgifterne er beregnet som ekstra bygningsdriftsudgifter på 300 kr./m².

Som nedenstående oversigt viser, kan 56 mio. kr. finansieres af reserven til skoleudbygning. Da en del af udgifterne falder før 2024 vil restbeløbet til skoleudbygning på reserven i 2020-2023 bidrage med 12 mio. kr. af finansiering af de lokaler skolerne mangler før 2024.

	Udgiftsbudget			Finansiering		
	Kapacitetsudvidelse	Klimaindsats	Indeklima	Skoleudbygning 2020-2023	Skoleudbygning 2024-2033	Ikkefinansieret
Solbjerg	45.119	2.256	34.440	12.225	7.809	61.780
Bavnehøj	43.294	2.165	23.755	0	16.028	53.186
Beder-Malling	53.348	2.667	48.548	0	20.035	84.528
Total	141.760	7.088	106.742	12.225	43.872	199.494

Dermed er der et restfinansieringsbehov på 199,5 mio. kr. forudsat at der afsættes de nødvendige midler til skoleudbygning på reserven, som foreslået i Børn og Unges anlægssforslag nr. 2 om skoleudbygning.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 12

Projekttitel: Kapacitetsudbygning i vestbyen

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg					25.000	25.000					50.000
Egenfinansiering Eksternt tilskud					0	0					0
SUM (ønsket finansiering)					25.000	25.000					50.000
Merudgifter drift											
Egenfinansiering – drift											
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)											

Beskrivelse af projekt:

Kapacitetsudfordringerne i Vestbyen udfolder sig i Brabrand i og omkring Engdalskolens distrikt, og vedrører dermed Engdalskolen, Næshøjskolen og Sødalskolen. Engdalskolen er en firesporet skole med et meget kompakt byggeri og kun lidt udeareal og en boldbane.

Frem til 2029 er der et mindre udbygningsbehov på Engdalskolen for 2 mio. kr. Dette behov vokser med et ekstra spor i perioden efter 2029. Aarslev er udpeget som et område, hvor der forventes byudvikling i perioden efter 2028. Det er vurderingen at de første boliger vil være klar til indflytning om ca. 10 år. I Aarslev er der i dag cirka 80 husstande. Med den fulde boligudbygning forventes området at få en tilvækst på omkring 4.000 borgere.

Boligplanerne er ikke på nuværende tidspunkt konkrete. Men på det kendte grundlag er det vurderingen, at cirka hver tiende nye borger vil være i skolealderen svarende til cirka 400 børn og unge i skolealderen, hvoraf gennemsnitligt 40-60 vil vælge en privatskole. Aarslev er beliggende i den yderste vestlige del af Engdal skoledistrikt, hvor motorvejen adskiller Engdal fra Næshøj skoledistrikt.

Øst for Engdalskolens distrikt ligger Sødalskolen, og vest for ligger Næshøjskolen. De to skoler kan hver især rumme 10 klasser mere. Det forudsætter dog en ombygning af Sødalskolen.

Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet udvikles løbende og senest i forbindelse med Frederiksbjergbyggeriet. De kommende skolebyggerier i Gellerup og Nye vil derfor præge de efterfølgende skoleudbygninger. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Skolerne bruges i høj grad også til andet end folkeskoleundervisning. Det er derfor et hensyn i skoleudbygning, at der er opmærksomhed på multifunktionalitet, hvor f.eks. samlokalisering med lokale idrætsforeninger skaber synergieffekter, og hvor skolerne generelt er åbne for fritids- og foreningslivet.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Det foreslås at der i 2028-2029 afsættes i alt 50 mio. kr. som reserveres til at finde en løsning på kapacitetsudfordringerne i Engdalskolens distrikt i et samarbejde mellem Engdalskolen og de omkringliggende skoler.

Indenfor en ramme på 50 mio. kr. kan den nødvendige ombygning af Sødalskolen gennemføres, herunder en genhusning af Center for Læring. Alternativt kan de 50 mio. kr. sikre en fuldkommen indeklimarenovering af Næshøjskolen. Hvis Sødalskolen både skal ombygges og indeklimarenoveres vil det forudsætte et samlet anlægsbudget på 118 mio. kr.

Prisniveauet på 50 mio. kr. følger af nøgletal i skoleudbygningsprogrammet. Der er dog ikke grundlag for på nuværende tidspunkt at beregne nøgletal eller udfolde benchmark til andre byggerier, da et kommende byggeris arealomfang eller lokation ikke er kendt. Der foreslås ikke skaleringer af forslagene.

Der bygges kun på skolernes matrikler, og der regnes derfor ikke med udgifter til arealerhvervelse.

Det forventes, at 2 mio. kr. kan finansieres fra reserven til skoleudbygning svarende til Engdalskolens aktuelle udbygningsbehov.

	Udgiftsbudget			Finansiering		
	Kapacitets-udvidelse	Klima-indsats	Indeklima	Skole-udbygning 2020-2023	Skole-udbygning 2024-2033	Ikke-finansieret
Sødalskolen	52.580	2.629	64.820	2.231	0	117.798
Næshøjskolen	0	0	51.053	2.231	0	48.822

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 13

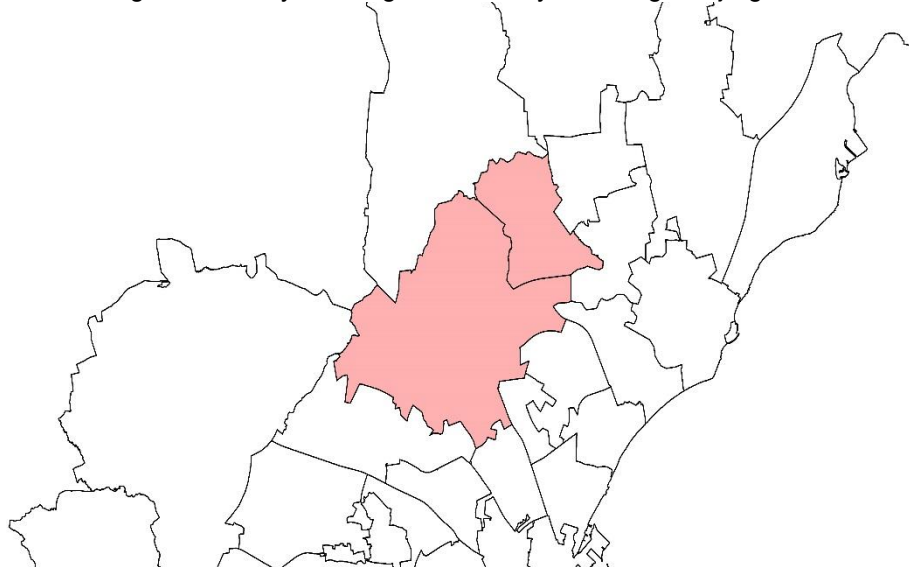
Projekttitle: Ny skole i Lisbjerg

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg						4.378	17.513	54.727	76.618	65.672	218.908
Merudgifter grund/areal						19.030					19.030
Egenfinansiering Eksternt tilskud						0	0	0	0	0	0
SUM (ønsket finansiering)						23.408	17.513	54.727	76.618	65.672	237.938
Merudgifter drift										1.336	1.336
Egenfinansiering – drift										0	0
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)										1.336	1.336

Beskrivelse af projekt:

I det nordlige Aarhus' byudviklingsområder Nye-Elev og Lisbjerg forventes der en markant befolkningsvækst.

I Lisbjerg dækker Lisbjerg Skole behovet for skolekapacitet frem til 2029 ifølge 2020 prognosen. I prognosen fra 2019 ville cirka 100 børn mangle en lokal skole i Lisbjerg om godt 7 år. Herefter opstår et behov for mere skolekapacitet, når Lisbjerg skal vokse til 25.000 borgere. Boligprognosen for Lisbjerg peger på en fortsat udvidelse med cirka 5.800 familieboliger efter 2029. Det er realistisk at boligudbygningen efter 2029 vil vare 15 år eller mere.

Hvis Lisbjerg efter 2029 vokser årligt med cirka 300 familieboliger, vil der i 2040 være et elevgrundlag i Lisbjerg til 62 klasser, forudsat at børnene vælger den lokale distriktsskole i samme omfang (med samme egenskoleandel) som Lisbjerg Skole vælges i dag. Efter 2040 vil boligvæksten i Lisbjerg fortsætte med en forventet yderligere klassesdannelse på cirka 16 klasser. Der bliver derfor brug for mere end to tresporede skoler i Lisbjerg.

I den igangværende byudviklingsplanlægning er der opmærksomhed på at finde en placering til en skole. Det vil være rettidig omhu at sikre, at den næste skole i Lisbjerg på længere sigt kan udvides til flere end tre spor. Hertil kommer behovet for idræts- og fritidsfaciliteter (både boldbaner og indendørsfaciliteter) som følge af befolkningstilvæksten. Forslag om etablering af idrætsfaciliteter til foreninger og fritidslivet i Lisbjerg indgår i beskrivelse af anlægsbehov fra Kultur og Borgerservice.

Jo senere skolen bygges, desto større bliver behovet for midlertidige løsninger. En sen byggestart vil også påvirke Lisbjergs attraktivitet for nye tilflyttere, hvis der ikke er udsigt til, at man kan få sine børn i den lokale skole, fordi den er overfyldt.

Omvendt vil en for tidlig opførelse af en ny skole betyde, at en ny skole i de første år vil være halvtom, og derfor mindre rentabel i sin drift. Alternativt kan en ny skole bygges i etaper, som det også har været tilfældet med den nuværende Lisbjerg Skole og skolen i Nye.

Ud fra et hensyn til byens attraktivitet og den skolemæssige forsyningsforpligtelse, samt fordelene ved at få planlagt en ny skole tidligt i byens udvikling, foreslås det at planlægge en ny tresporet skole, der kan være klar til brug fra skoleåret 2033/34.

Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet udvikles løbende og senest i forbindelse med Frederiksbjergbyggeriet. De kommende skolebyggerier i Gellerup og Nye vil derfor præge de efterfølgende skoleudbygninger. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Skolerne bruges i høj grad også til andet end folkeskoleundervisning. Det er derfor et hensyn i skoleudbygning, at der er opmærksomhed på multifunktionalitet, hvor f.eks. samlokalisering med lokale idrætsforeninger skaber synergieffekter, og hvor skolerne generelt er åbne for fritids- og foreningslivet.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Det er på nuværende tidspunkt vurderingen, at den næste skole i Lisbjerg skal være på tre spor med en mulighed for udvidelse med yderligere et spor. På grundlag af nøgletal i skoleudbygningsprogrammet og en indregning af udgifter til opfyldelse af 2020 energirammekravene, vurderes anlægsudgiften til en tresporet skole at blive 219 mio. kr. Hertil kommer merudgifter på 11 mio. kr. til klimavenligt byggeri.

En ny tresporet skole medfører ekstra bygningsdriftsudgifter på ca. 3 mio. kr. som i ibrugtagingsåret 2033 forventes at udgøre 1,3 mio. kr. fra august – december. Heri er ikke indregnet ekstra udgifter til skoleledelse m.v.

I nedenstående nøgletaloversigt er udgifterne beregnet ud fra nogle gennemsnitlige kvadratmeterpriser der dækker over forskellige priser for forskellige typer af lokaler. Nøgletallene opgøres i bruttoarealer, hvorimod nøgletallene i skoleudbygningsprogrammet beregnes ud fra nettoarealer.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	Brutto m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Tresporet skole i Lisbjerg	1	10.691	20,5	218.908
Klimavenligt byggeri	1	10.691	1,0	10.945
I alt, byggeri/anlæg	1	10.691	21,5	229.853

Borgmesterens afdeling har oplyst, at prisen for en grund til offentlige formål i 2021 priser er 1.780 kr./kvm. Udenfor Ringvejen er udgangspunktet en bebyggelsesprocent på 30%

Forudsat at en byggegrund til en ny skole i Lisbjerg præcis passer med skolens arealbehov, bliver arealerhvervesudgiften på 19 mio. kr. Som nævnt ovenfor bør der dog også være plads til en udvidelse med yderligere et spor samt arealer til idræts- og foreningsfaciliteter. Dermed må den samlede udgift til arealerhvervelse forventes at blive højere end 19 mio. kr.

Nøgletal Grund/arealerhvervelse

2021-priser - tusind. kr.	m ²	Udgift pr. byggerets-m ²	Bruttoudgift / værdi af grund
Byggeret på en grund	10.691	1,78	19.030
I alt, grund	10.691	1,78	19.030
Sum byggeri + grund			248.883

Som nævnt er det ikke entydigt, hvornår der er brug for en ny skole. Det er dog evident at der efter 2029 bliver brug for en ny skole. En skalering handler derfor hovedsageligt om, hvornår en ny skole skal bygges.

I et scenarie kan en ny firesporet skole bygges med ibrugtagning allerede i 2033. I et andet scenarie kan en tresporet skole bygges med ibrugtagning efter 2033. Da prisfastsættelsen i begge skaleringsscenerier beregnes ud fra samme nøgletal som forslaget om en tresporet skole er kvadratmeterprisen den samme i begge alternativer. I alternativet hvor der bygges en større skole på en gang vurderes anlægsudgiften at blive 269 mio. kr. Hertil kommer udgifter til klimavenligt byggeri. I alternativet, hvor en tresporet skole først skal stå færdig efter 2033 foreslås, at der i perioden 2024-2033 afsættes 100 mio. kr. så et byggeri kan indledes, men ikke afsluttes inden udgangen af 2033.

Skaleringsmuligheder

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	Brutto m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Firesporet skole i 2033	1	13.152	20,5	269.311
Tresporet skole efter 2033	½		20,5	100.000

De seneste to skoler Børn og Unge har bygget er første etape af den nuværende skole i Lisbjerg og Frederiksbjerg Skole. Som det ses af benchmark tabellen svarer kvadratmeterprisen for den næste skole i Lisbjerg godt til anlægsudgiften for Frederiksbjerg Skole. Mens den nuværende skole i Lisbjerg er bygget på en let tilgængelig byggegrund og med mindre skrappe energikrav og uden klimakrav, og derfor er billigere pr. kvadratmeter.

Benchmark

2021-priser - tusind. kr.	Antal	Brutto m ²	Pris pr. brutto m ²	I alt
Frederiksbjerg Skole	1	16.338	20	321.697
Nuværende Lisbjerg Skole	1	9.063	17	154.227

Udgifterne til begge skoler er fremskrevet til 2021 priser.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 14

Projekttitel: Kapacitetsudbygning i det nordøstlige Aarhus

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	67.640	4.493	11.687	8.502	9.362	3.304	0	0	0	0	104.989
Egenfinansiering Eksternt tilskud	15.159										
SUM (ønsket finansiering)	52.481	4.493	11.687	8.502	9.362	3.304	0	0	0	0	89.829
Merudgifter drift	543	782	782	937	937	1.325	1.564	1.564	1.564	1.564	1.564
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrasket egenfinansiering)	543	782	782	937	937	1.325	1.564	1.564	1.564	1.564	1.564

Beskrivelse af projekt:

I det nordøstlige Aarhus i lokalområderne for Vejlbj-Risskov og Skejby-Christiansbjerg ligger Strandskolen, Risskov Skole og Ellevangskolen i Vejlbj-Risskov lokalområde. Mens Vorrevangskolen, Katrinebjergskolen og Skovvang-skolen er en del af Skejby-Christiansbjerg lokalområde.

I de kommende år er der i det nordøstlige Aarhus et udbygningsbehov fordelt på skoledistrikter på 28 klasser, forudsat at antallet af specialklasser i området reduceres og at væksten i specialklasser ikke fortsætter efter 2025. I sidste års prognose var skolernes udbygningsbehov på 34 klasser i Nordøst. Sidste års prognose viste dermed, at et større børnetal i Aarhus i årene efter 2029, kan medføre et større pres på skolekapaciteten i Nordøst.

På lokalområdeniveau er der behov for en nettoskoleudbygning i Vejlbj-Risskov med 1 klasse.

I Skejby-Christiansbjerg er der et udbygningsbehov med 16 klasser frem til 2029. I perioden herefter forventes der i området i henhold til boligprognosen 280 ekstra almene familieboliger. Det svarer til cirka 65 flere elever og et behov for yderligere udbygning med fem klasser, forudsat at klassekvotienten på alle tre skoler stiger og nærmer sig det matematiske optimale med op til 28 elever i hver klasse på Katrinebjergskolen og Skovvangskolen.

Skejby-Christiansbjerg lokalområde

I Vorrevang bliver de 14 specialklasser på skolen, hvor der over årene er opbygget en faglige ekspertise. Skolen har ikke et udbygningsbehov

Byrådet har besluttet, at Katrinebjergskolen fortsat skal være en skole med et NEST tilbud i to spor. NEST sporene svarer til, at 10 specialklasser og 10 almene klasser blandes i to NEST spor. For at de ældre årgange kan få flere elever skal der herudover være 5 specialklasser på skolen. For at skolen også kan tilbyde almene skoleklasser, skal der herudover være 2 spor med almene klasser. Det giver i alt 4,5 spor svarende til et lokalebehov til 45 klasser.

Katrinebjergskolen har kapacitet til 34 klasser, og vil ifølge prognosen få et behov for udbygning til 41 klasser i 2029/30. Det behov forventes at stige til 45 klasser, når området efter 2029 tilføres flere almene familieboliger. Hvis Katrinebjergskolen udbygges til 45 klasser, vil skolen dermed have en kapacitet der giver grundlag for et solidt NEST skoletilbud.

I skovvangskvarteret omkring Trøjborg og Riisvangen ligger Skovvangskolen. Skovvangskolen har 10 specialklasser i et stærkt specialiseret tilbud. Det forudsættes at specialklasserne bliver på skolen, hvor der over årene er opbygget en faglige ekspertise. Antallet af specialklasser på skolen er på et højt niveau, og det forudsættes derfor at antallet af specialklasser på Skovvangskolen forbliver konstant.

Byrådet har tidligere bevilget en RULL modernisering af Skovvangskolen, som blandt andet skal reducere skolens små klasselokaler og modernisere skolens brandsikkerhed, samtidig frasælges en nærtliggende bygning, der blandt andet bruges til særlige specialklasser. Det er forventningen at skolen herefter har kapacitet som en tresporet skole.

Skovvangskolen har i dag 20 almene klasser som stiger til 29 klasser i 2029/30. Når området efter 2029 tilføres flere almene familieboliger forventes skolens almene klasseantal at stige til 30, som sammen med de 10 specialklasser gør at skolen har behov for udbygning til en firesporet skole.

En udbygning af Katrinebjergskolen og Skovvangskolen kan gennemføres i løbet af cirka tre til fire år. Begge udbygninger kan eventuelt etapedeles. Det betyder, at etape 1 af udbygningen af Katrinebjergskolen ibrugtages i 2024 og etape 2 ibrugtages i 2029. På Skovvangskolen ibrugtages etape 1 i 2023 og etape 2 ibrugtages i 2027.

Væksten på Katrinebjerg forventes også at føre til øget behov for idræts- og fritidsfaciliteter. Arealerne på Katrinebjerg giver også kun begrænsede muligheder for udvidelse. Det er her derfor vigtigt at være opmærksom på, hvordan der fremad både vil blive plads til at udbygge skole og pasningstilbud samt idræts-

og fritidsfaciliteterne. Etablering af nye idrætsfaciliteter forventes derfor kun at være muligt udenfor ringvejen ved Firmasport, Vestereng eller Christiansbjerg Idrætscenter.

Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet udvikles løbende og senest i forbindelse med Frederiksbjergbyggeriet. De kommende skolebyggerier i Gellerup og Nye vil derfor præge de efterfølgende skoleudbygninger. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Skolerne bruges i høj grad også til anden end folkeskoleundervisning. Det er derfor et hensyn i skoleudbygning, at der er opmærksomhed på multifunktionalitet, hvor f.eks. samlokalisering med lokale idrætsforeninger skaber synergieffekter, og hvor skolerne generelt er åbne for fritids- og foreningslivet.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Det er på nuværende tidspunkt vurderingen, at Katrinebjergskolen og Skovvangskolen kan udbygges til fire og 4½ sporede skoler for en samlet udgift på 105 mio. kr. Hertil kommer merudgifter på 5 mio. kr. til klimavenligt byggeri. Skal de to skolers eksisterende bygningsmasse samtidig indeklimarenoveres, så bygningerne løftes til et tidssvarende pædagogisk og teknisk niveau, skal der investeres yderligere 102 mio. kr.

I nedenstående nøgletaloversigt er udgifterne beregnet ud fra nogle gennemsnitlige kvadratmeterpriser der dækker over forskellige priser for forskellige typer af lokaler. Nøgletallene opgøres i bruttoarealer, hvorimod nøgletallene i skoleudbygningsprogrammet beregnes ud fra nettoarealer.

Den lave kvadratmeterpris for indeklimarenoveringen skyldes, at udgiften er holdt op imod begge skolers hele bruttoareal, da der ikke er analyseret præcis hvilke dele af skolerne der skal berøres af en indeklimarenovering. I en nærmere projektering vil kvadratmeterprisen derfor være højere.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	Brutto m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Katrinebjergskolen	1	2.735	20,1	55.071
Skovvangskolen	1	2.479	20,1	49.917
Klimavenligt byggeri	1	5.214	1,0	5.249
Indeklima	2	20.422	5,0	101.859
I alt, byggeri/anlæg	2			212.097

Der bygges kun på skolernes matrikler, og der regnes derfor ikke med udgifter til arealerhvervelse.

Forslagene er afstemt med skolernes behov for lokaler for at kunne være henholdsvis fire og 4½ sporede skoler. Derfor foreslås der ikke skaleringer af forslagene.

Priserne er baseret på interne benchmark fra skoleudbygningsprogrammets interne nøgletal. Da projekterne ikke er beskrevet endnu, kan der ikke peges på direkte sammenlignelige anlægsprojekter. Dog kan kvadratmeterprisen sammenholdes med kvadratmeterprisen for Frederiksbjerg Skole, på ca. 20.000 kr./m².

Da projekterne ikke er beskrevet eller projekteret på nuværende tidspunkt, er de driftsøkonomiske konsekvenser beregnet som tilbygninger. Bygningsdriftsudgiften vil falde, hvis udbygningen delvist kan ske ved ombygninger.

Afsættelse af driftsbeløb for den del af tilbygningerne der vedrører skoleudbygning bliver indregnet i afdelingernes budget og afsættes årligt i forbindelse med den årlige budgetlægning. Driftsudgifterne er beregnet som ekstra bygningsdriftsudgifter på 300 kr./m².

Som nedenstående oversigt viser, kan 39 mio. kr. finansieres af reserven til skoleudbygning. Da en del af udgifterne falder før 2024 vil restbeløbet til skoleudbygning på reserven i 2020-2023 bidrage med 2 mio. kr. af finansiering af de lokaler skolerne mangler før 2024. Herudover kan de allerede besluttede RULL projekter bidrage med 15 mio. kr. i finansiering. Dele af RULL projekterne handler dog om andre tiltag som lokalefællesskaber mellem klub og skole, som ikke bidrager til at løfte skolernes undervisningskapacitet.

	Udgiftsbudget			Finansiering			
	Kapacitetsudvidelse	Klimaindsats	Indeklima	Skoleudbygning 2020-2023	Skoleudbygning 2024-2033	RULL projekt	Ikke-finansieret
Katrinebjerg-skolen	55.071	2.754	39.211	2.231	16.495	1.752	76.558
Skovvang-skolen	49.917	2.496	62.647	0	20.375	13.407	81.279
Total	104.989	5.249	101.859	2.231	36.869	15.159	157.837

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 15

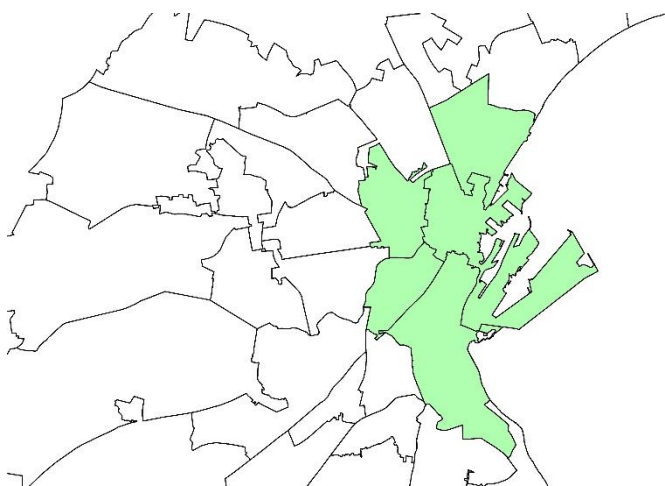
Projekttitel: Ny skole på Aarhus Ø

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	121.982	116.032	59.504								297.518
Merudgifter grund/areal	40.000	0	0								40.000
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0	0								0
SUM (ønsket finansiering)	161.982	116.032	59.504								337.518
Merudgifter drift	0	0	1.336	3.207	3.207	3.207	3.207	3.207	3.207	3.207	3.207
Egenfinansiering – drift	0	0	1.336	3.207	3.207	3.207	3.207	3.207	3.207	3.207	3.207
SUM (merudgifter, drift fratrukket egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Beskrivelse af projekt:

I midtbyen indenfor Ringgaden findes tre skoler i skoledistrikterne for Frederiksbjerg, Langenæs og Samsøgade inklusiv Aarhus Ø. Herudover er den østlige del af Møllevangskolens distrikt (indenfor Ringgaden) og den sydlige del af Skovvangskolens distrikt (Trøjborg) en del af midtbyen. Den øvrige del af Møllevangskolens distrikt hører til i Hasle lokalområde, mens den øvrige del af Skovvangskolens distrikt hører til i Skejby-Christiansbjerg lokalområde.

Midtbyen er karakteriseret ved, at skolerne, med undtagelse af Frederiksbjerg Skole har lave egenskoleandele. Det indikerer at tilhørsforholdet til det lokale skoledistrikt betyder mindre i midtbyen, og skolesøgningen er mere fleksibel- Samtidig ligger midtbyens skoler i top 10 over de distrikter, hvor der er størst søgning til privat- og friskoler. I gennemsnit er det hver tredje elev fra disse skoledistrikter, der søger privat- og friskoler.

De tre midtbykskoler Læssøesgades Skole, Samsøgades Skole og Frederiksbjerg Skole har også det til fælles, at de vurderes ikke at kunne udbygges i nogen videre grad. Det vil derfor ikke være muligt at løse kapacitetspresset ved at bygge de tre eksisterende skoler større.

Midtbyen er karakteriseret ved at rumme store byudviklingsområder som Aarhus Ø, Ceresbyen og Amtssygehuset. Efter 2029 forventes der i Samsøgade Skoles distrikt og i Læssøesgades Skoles distrikt yderligere en udbygning med flere almene familieboliger. Da boligerne ligger i midtbyen / på Aarhus Ø forventes der en lavere rate af indflytning af skolebørn i disse boliger end i resten af kommunen. Skulle denne forventning ikke holde stik, stiger behovet for skolekapacitet i midtbyen yderligere. I sidste års elevprognose var der en forventning om et større pres på skolekapaciteten i midtbyen.

Byrådet har med Budget 2020-23 igangsat realiseringen af Udviklingsplanen for Indre Aarhus Ø. I den forbindelse beskrives det, at frem til at et nyt skolebyggeri eventuelt skal igangsættes, vil området omkring Bamse Jørgensens Plads kunne bruges som et midlertidigt byrum – med en aktivitets- og sportspark og andre former for byliv.

Et byområde uden en skole, som Aarhus Ø, kan i sig selv være begrænsende for børnefamiliers lyst til at bosætte sig centralt i Aarhus. Hvis midtbyen udbygges yderligere eller får en større tiltrækning for familier med skolebørn kan udbygningsbehovet derfor blive større. Samtidig kan en skole på Aarhus Ø være attraktiv for børnefamilier på Trøjborg.

Aktuelt er Midtbyens kapacitetsudfordringer drevet af Frederiksbjerg Skole, hvor der er behov for ekstra skolekapacitet svarende til et yderligere spor.

Det tager mindst 5 år at bygge en ny skole. Et byggeri på Aarhus Ø kan dog godt risikere at være mere kompliceret, og der regnes derfor med en etableringsperiode på seks år.

Første skridt er at tage stilling til en reservation af en byggegrund på Aarhus Ø. Dernæst skal der i samarbejde med midtbykskolerne tages stilling til de afledte ændringer af skoledistrikterne.

Af hensyn til byudviklingen på Aarhus Ø og det aktuelle pres på kapaciteten på Frederiksbjerg Skole vil det være en fordel, hvis et skolebyggeri på Aarhus Ø kan indledes med en principiel byrådsbeslutning i 2021.

På det grundlag regnes der i forslaget med byggestart i 2024, så en skole på Aarhus Ø kan stå klar til brug fra skoleåret 2026/27.

Børn og Unges byggeprogram for skoleområdet udvikles løbende og senest i forbindelse med Frederiksbjergbyggeriet. De kommende skolebyggerier i Gellerup og Nye vil derfor præge de efterfølgende skoleudbygninger. Det betyder dels at de tekniske kravspecifikationer samstemmes med Aarhus Kommunes reviderede politik for energirigtigt byggeri, for at begrænse skolernes klimaaftryk i bygningernes driftsfase. Det betyder også at der indarbejdes en klimadimension i byggeprogrammets funktionskrav og tekniske krav, så byggefasens klimaaftryk tilsvarende begrænses.

Skolerne bruges i høj grad også til anden end folkeskoleundervisning. Det er derfor et hensyn i skoleudbygning, at der er opmærksomhed på multifunktionalitet, hvor f.eks. samlokalisering med lokale idrætsforeninger skaber synergieffekter, og hvor skolerne generelt er åbne for fritids- og foreningslivet.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

I dette forslag lægges det som en forudsætning til grund, at en ny skole på Aarhus Ø bygges som en skole på tre spor. Beregningen af prisfastsættelsen har afsæt i nøgletal i skoleudbygningsprogrammet og en indregning af udgifter til opfyldelse af 2020 energirammekravene. Herudover er tillagt et samlet beløb som det vurderes anlægsudgiften til en tresporet skole vil blive, når der er tale om byggeri på Aarhus Ø, med de særlige krav til myndighedsgodkendelse, byggeplads og æstetik der må forventes at være. Dermed vurderes den samlede anlægsudgift at blive 298 mio. kr. Hertil kommer merudgifter på 15 mio. kr. til klimavenligt byggeri.

En ny tresporet skole medfører ekstra bygningsdriftsudgifter på ca. 3 mio. kr. som i ibrugtagingsåret forventes at udgøre 1,3 mio. kr. fra august – december. Heri er ikke indregnet ekstra udgifter til skoleledelse m.v.

I nedenstående nøgletalsoversigt er udgifterne beregnet ud fra nogle gennemsnitlige kvadratmeterpriser der dækker over forskellige priser for forskellige typer af lokaler. Nøgletallene opgøres i bruttoarealer, hvorimod nøgletallene i skoleudbygningsprogrammet beregnes ud fra nettoarealer.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	Brutto m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Bygningselement a	1	10.691	27,8	297.518
Klimavenligt byggeri	1	10.691	1,4	14.876
I alt, byggeri/anlæg	1	10.691	29,2	312.394

Borgmesterens afdeling har oplyst, at prisen for den relevante grund til skole på Aarhus forventes at være på 40 mio. kr. og have et byggeretsareal på 15.000 etagemeter. Det svarer til ca. er 2.700 kr./kvm. Dermed bliver den samlede udgift indeholdt udgifter til grundkøb og klimavenligt byggeri på 352 mio. kr.

Der er plads til bygningskvadratmeter nok på grunden til skoleformål. Der er ikke taget stilling til skolens behov for udearealer på nuværende tidspunkt.

Nøgletal Grund/arealerhvervelse

2021-priser - tusind. kr.	Byggerets-m ²	Udgift pr. byggerets-m ²	Bruttoudgift / værdi af grund
Bygningselement a	15.000	2,7	40.000
I alt, grund	15.000	2,7	40.000
Sum byggeri + grund			352.394

Hertil kommer behovet for idrætsfaciliteter til forenings- og fritidslivet, som med fordel kan samlokaliseres med skolen, for på den måde at skabe synergieffekter og gøre skolen multifunktionel for både skolebørn og borgere i midtbyen. Forslag om etablering af idrætsfaciliteter til foreninger og fritidslivet på Aarhus Ø, indgår i beskrivelse af anlægsbehov fra Kultur og Borgerservice.

Som alternativ til en nu tresporet skole, kan en skole på Aarhus Ø etableres som en satellitafdeling til en eller flere af de tre midtbyeskoler, hvis elevgrundlaget vurderes ikke fuldt ud at kunne fylde en ny tresporet skole. Det forudsættes at sådan en skoleafdeling skal have kapacitet til 1½ spor og dermed et areal svarende til halvdelen af en tresporet skole, dog tillagt et areal svarende til 20 % heraf, idet en række funktioner på skolen skal være til stede uanset, hvor stor skolen bliver. Det giver en anlægsudgift på 208 mio. kr. og en højere kvadratmeterpris, hvilket kan sættes i relief til skolen til Gellerup, Toveshøj og Bispehaven, hvor der også forventes en høj kvadratmeterpris.

Skaleringsmuligheder

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	Brutto m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Skole på to matrikler	1	6.414	32,5	208.262

Som benchmark kan en ny skole på Aarhus Ø bedst sammenlignes med den nye tresporede skole i Sydhavnen i København, der i august 2015 åbnede som en maritim profilskole til en anlægsudgift på ca. 440 mio. kr. Københavns kommune oplyser at skolen har et areal på cirka 10.700 m² inklusiv en idrætssal på ca. 700 m² med tribune og en mindre sanse- og tumlesal.

Benchmark

2021-priser - tusind. kr.	Antal	Brutto m ²	Pris pr. m ²	I alt
Skolen i Sydhavnen i København (note 1)	1	10.700	41,1	440.000
Frederiksbjerg Skole	1	16.338	19,7	321.697

Note 1. Bemærk at anlægsudgifterne fra skolen i Sydhavnen ikke er prisfremskrevet

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 16

Projekttitel: Mere fremsynet skolebyggeri

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	50.296	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50.296
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (ønsket finansiering)	50.296	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50.296
Merudgifter drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrullet egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Beskrivelse af projekt:

Aarhus vokser og flere skoler får flere elever. På de skoler hvor elevvæksten ikke kan rummes i de eksisterende klasser ved en højere klassekvotient, bliver skolernes kapacitet udfordret. Det medfører et behov for skoleudbygning.

Børn og Unge gennemfører løbende udbygninger af skolerne, hvor byggeriet tilrettelægges med et helhedsperspektiv for øje. Målsætningen er at få et sammenhængende byggeri hvor der tages højde for skolens langsigtede behov for flere lokaler, modernisering, indeklimaforbedringer såvel som de bedst mulige rammer omkring sundhed, arbejdsmiljø og hygiejne.

Det langsigtede helhedsperspektiv kan komme i karambolage med en trinvis udvikling i prognoserne, hvor en skoles behov for udbygning over f.eks. fem år sker i etaper. I betingelserne for udmøntning af skoleudbygningsprogrammet gives der kan anlægsmidler til aktuelle udbygningsbehov. Det risikerer at medføre etapevise udbygninger, hvor en skole over fem over f.eks. tre gange skal igangsætte udbygning med et eller to lokaler. Det giver hverken mening pædagogisk eller bygningsfagligt eller økonomisk da det alt andet lige giver et dyrere samlet byggeri. Derfor vedtog byrådet den 29. november 2017, med udbygningen af Åby Skole, at der i 2019 afsættes en KB bevilling på 9,2 mio. kr. på Børn og Unges anlægsbudget, svarende til 5 nybyggede lokaler. De 9,2 mio. kr. kunne bruges til fremsynet skoleudbygning, så en skole med kontinuerlig vækst ikke skal opleve flere anlægsprojekter med korte mellemrum. KB bevillingen blev finansieret af reserven til skoleudbygning.

Det indgik i beslutningen, at Børn og Unge kan anvende disse midler til skoleudbygningsbehov, som ligger i forlængelse af det aktuelle udbygningsbehov i det indeværende skoleår, og som stadig er gældende i prognosens sidste år.

I takt med, at det forventede udbygningsbehov for de yderligere skoleår bekræftes af efterfølgende prognoser, tilbageføres midlerne fra reserven til skoleudbygning til KB bevillingen til fremsynet skoleudbygning. Hvis prognoserne ikke kan bekræfte det forventede udbygningsbehov i de yderligere skoleår, afholdes udgifterne indenfor Børn og Unges anlægs-budget, i første omgang af KB bevillingen til fremsynet skoleudbygning.

På nuværende tidspunkt er de afsatte midler disponeret til udbygning af Åby Skole, Lisbjerg Skole og Højvangskolen. De tre skoleudbygninger har betydet et overtræk på KB bevillingen på cirka 27 mio. kr.¹, som først tilbageføres indenfor de kommende 10 år.

Der er aftalt en evaluering af ordningen. Evalueringen er, at det forventes at der fra projekterne på Åby Skole og Højvangskolen tilbageføres 7 mio. kr. indenfor de kommende fem år. Fra Lisbjerg Skole tilbageføres de 19 mio. kr. som vedrørte udbygning af hjemområder indenfor de kommende 10 år. De resterende 10 mio. kr., som vedrørte de tilknyttede læringsarealer til hjemområderne samt toiletter og garderober lå udenfor rammerne af den oprindelige aftale om Fremsynet skoleudbygning. Det foreslås at de sidste 10 mio. kr. også finansieres indenfor dette forslag, og at modellen med Fremsynet skoleudbygning fremover kun anvendes til udgifter som er dækket af reserven til skoleudbygning. På det grundlag er det fortsat fornuftigt, at skoleudbygning kan ske fremsynet og med blik for helhedsperspektivet fremfor ved knopskydning. Derfor foreslås modellen fastholdt. Det er dog nødvendigt at afsætte flere midler til KB bevillingen for at undgå overtræk.

I den nuværende prognoseperiode står yderligere 14 skoler foran skoleudbygning. Halvdelen af disse skoler kan få brug for fremsynet skoleudbygning for at sikre et sammenhængende anlægsprojekt, svarende til skønnet 20 nybyggede lokaler på 7 skoler. Det vil være fornuftigt at igangsætte de fleste af disse anlægsprojekter før prognosen har tilbageført de fremsynede skoleudbygningsmidler fra skoleudbygningsreserven til KB bevillingen.

Det foreslås derfor at der gives en ekstra bevilling på 50 mio. kr. til KB fremsynet skoleudbygning.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

I standardpriser og nøgletal i skoleudbygningsprogrammet koster et nybygget lokale 2 mio. kr. Ud af det nuværende overtræk på 27 mio. kr. skal 17 mio. kr. tilbageføres fra skoleudbygningsreserven. De 40 mio. kr. som det koster at nybygge 20 lokaler, kan findes indenfor de foreslåede ekstra 50 mio. kr. idet de sidste 10 mio. kr. anvendes til at dække udgiften på Lisbjerg Skole til de tilknyttede læringsarealer til hjemområderne samt toiletter og garderober.

I første omgang anvendes 17 af de 40 mio. kr. til at dække det nuværende overtræk. De resterende 23 mio. kr. anvendes til fremsynet skoleudbygning. Beløbet vokser i takt med, at tidligere udlagte midler tilbageføres fra reserven i takt med at prognoserne bekræfter et aktuelt og vedvarende behov for skoleudbygning.

¹ Ud af det samlede overtræk på cirka 27 mio. kr. vedrører 10 mio. kr. en midlertidig finansiering af udbygning af Lisbjerg Skole med ekstra læringsarealer, skoletoiletter, garderober m.v. som ikke vedrører finansieringen af skolernes hjemområder til klasselokaler og SFO pasning, og derfor ikke kan tilbageføres fra reserven. De 10 mio. kr. vil derfor skulle findes på anden vis som f.eks. byudvikling og salg af overtallige ejendomme. De 10 mio. kr. foreslås i stedet fundet indenfor økonomien i dette forslag.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	Netto m ²	Pris pr. Netto m ²	Bruttoudgift
Fremsynet skoleudbygning	7	1.400	29,1	40.751
Indhentelse af overtræk	1			16.876
Klimavenligt byggeri	7	1.400	1,5	2.038
I alt, byggeri/anlæg	7	1.400	42,6	59.664

Udgifterne til klimavenligt byggeri er vist i nøgletalstabellen, men tælles ikke med i forslaget, da der allerede er taget højde for det samlede behov for klimavenligt byggeri i det fælles klimaforslag, som også omfatter det fulde skoleudbygningsprogram.

Den fremsynede skoleudbygning skal nybygges før eller senere. Der er derfor ikke tale om blivende mer-driftsudgifter, men kun en fremrykning som håndteres indenfor de præmisser der er gældende for udgifter til bygningsdrift afledt af skoleudbygning. Der er derfor ikke regnet med merudgifter til bygningsdrift.

Der er alene tale om anlægsarbejder på eksisterende skolematrikler. Derfor beregnes nøgletal for grundkøb ikke i denne sammenhæng.

Forslaget kan skaleres ned, ved at nedjustere rammen til fremsynet skoleudbygning. Hvis der i stedet afsættes 27,2 mio. kr., dækker det kun det nuværende overtræk inklusiv de 10 mio. kr. til de tilstødende læringsarealer m.v. på Lisbjerg Skole. Dermed vil det ikke være muligt at igangsætte yderligere skoleudbygning før der tilbageføres midler fra reserven i forbindelse med skoleudbygningsbehov på Åby Skole, Højvangskolen og Lisbjerg Skole.

Alternativt kan der afsættes 20,4 mio. kr. som øremærkes til at gennemføre halvdelen af det vurderede udbygningsbehov. Det vil så betyde, at det nuværende overtræk, herunder de tilstødende læringsarealer m.v. på Lisbjerg Skole ikke dækkes. Det alternative forslag er vist i nedenstående tabel.

Skaleringsmuligheder

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ² pr. enhed	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Halvering af skoleudbygning	4	700	29,1	20.375

Benchmark for prisfastsættelsen har afsæt i de interne nøgletal i skoleudbygningsprogrammet. Herudover er tillagt 5 % til klimavenligt byggeri. Prissættelsen har dermed skoleudbygningsprogrammet som et benchmark for anlægsudgifterne.

Afdeling og nr.: Børn og Unge - 17

Projekttitel: Bydelsudvikling i Tilst/Langkær ved løft af skole og dagtilbud

Finansiering

2021-pl. - tusind. kr.	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Merudgifter anlæg	71.100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	71.100
Egenfinansiering Eksternt tilskud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (ønsket finansiering)	71.100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	71.100
Merudgifter drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenfinansiering – drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM (merudgifter, drift fratrullet egenfinansiering)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Beskrivelse af projekt:

I 2018 vedtog byrådet "Aftale om udsatte boligområder i Aarhus Kommune". Som en del af aftalen blev det besluttet, at der i risikoområder skal laves handleplaner med mulighed for fysisk udvikling. En række lokale interessenter og borgere i Tilst/Langkær har gennem deltagelse i workshops peget på en række udfordringer som handler om mere end Langkærparken. Langkærparken er et udsat boligområde, og har tidligere været på ghettolisten og var i 2018 tæt på at komme det igen.

Formålet med det videre arbejde i Tilst/Langkær er at skabe grundlaget for mere sammenhæng i bydelen og at understøtte skolens udvikling i en positiv retning. Tilst skal være en åben, sammenhængende og tryk bydel. Tilst Skole og området ved biblioteket og TST skal være bydelens hjerte og det naturlige omdrejningspunkt for hverdagslivet.

Handleplanen for Tilst/Langkær er opdelt i tre faser, og i første omgang igangsættes bl.a. forbedring af trafik, beskæring og belysning, placering af ny dagtilbudsafdeling ved skolen og udarbejdelse af en samlet plan for Tilst Skole. Helhedsplanen for Tilst Skole skal understøtte skolens bæredygtige udvikling som det foretrukne valg for alle børnefamilier i Tilst, understøttet af attraktive dagtilbud.

Det foreslås derfor, at der afsættes 65 mio. kr. til Tilst Skole. Derved kan der gives et løft af skolens indgangsparti svarende til en lignende byudvikling af forpladsen ved Søndervangskolen til 6 mio. kr. Ændringerne vedrørende skolens indgangsparti skal styrke skolens åbenhed overfor det omkringliggende lokalmiljø. Hovedindsatsen bliver en indeklimareovering af skolen til 56 mio. kr. Indeklimareoveringen sikrer at skolens undervisningsarealer får tidssvarende akustiske, ventilerede fysiske rammer med et indeklima der understøtter god læring. Indeklimareoveringen sikrer også tidssvarende pædagogiske rammer og et nyt musiklokale, der understøtter en varieret skoledag, forskellige undervisningsformer og den åbne skole med mulighed for at prioritere en lokalt tilpasset udvikling af skolens inde- og udemiljøer. For at

sikre, at den samlede renovering af Tilst Skole kan udføres som et klimavenligt byggeri foreslås afsat 3 mio. kr. til at vælge klimavenlige løsninger i ombygningen.

For at skolen bliver det naturlige valg for områdets forældre er det vigtigt, at de lokale dagtilbud er attraktive. Børn og Unge opfører i 2020-2021 en ny seksgruppers dagtilbudsafdeling efter standardbeløbet for dagtilbudsbyggeri ved Tilst Skole. For at understøtte at den nye dagtilbudsafdeling kan blive en aktiv forandringsagent for lokalområdet i en klimavenlig bygning, foreslås der afsat yderligere 6 mio. kr. De ekstra midler afsættes til, at bygningen opføres med en arkitektur på højt niveau i bæredygtige materialer som et klimavenligt byggeri, hvor bygningen tilpasses det skrånende terræn på den del af grunden der vender ud mod Tilst Skolevej. Det giver en mere urban placering, som betyder at det eksisterende stisystem og fortov skal omlægges for at bevare trafikikker færdsel for fodgængere. Som et centralt element i at sikre samspil mellem dagtilbud, skole og lokalmiljø foreslås en ny urban legeplads, som indenfor de yderligere 6 mio. kr. kan etableres på skolens matrikel, og være til gavn og glæde for alle områdets børn og unge.

Økonomiske konsekvenser og forudsætninger:

Det er vurderingen at et løft af de tekniske og pædagogiske fysiske rammer på Tilst Skole forudsætter investeringer for 56 mio. kr. Dette er baseret på beregninger der lå til grund for høringsmaterialet til forslag til ny indeklimastrategi for skolerne. Grundlaget for disse beregninger kommer ud af standardpriser og nøgletal i skoleudbygningsprogrammet. Hertil kommer en investering i skolens indgangsparti, hvor der tages udgangspunkt i udgifterne på Søndervangskolen på 6 mio. kr. For at sikre mulighed for klimavenlige valg i byggeriet foreslås afsat yderligere 3 mio. kr. som svarer til 5 % i merudgifter.

For at den nye dagtilbudsafdeling kan blive en aktiv part i byudviklingen i Tilst/Langkær er det lagt til grund, at der er behov for merinvesteringer på 6 mio. kr. Heri er indeholdt muligheden for at træffe klimavenlige valg i byggeriet.

Nøgletal

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ²	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Modernisering af Tilst Skole	1	5.000	12,4	62.000
løft af dagtilbud	1	500	12,0	6.000
Klimavenligt byggeri	2	5.500	0,6	3.100
I alt, byggeri/anlæg	2	5.500	12,9	71.100

Det forudsættes at de forskellige tiltag kan etableres som ombygninger. Der er derfor ikke regnet med merudgifter til bygningsdrift.

Der er alene tale om anlægsarbejder på Tilst Skoles matrikel. Derfor beregnes nøgletal for grundkøb ikke i denne sammenhæng.

Forslaget kan skaleres ned, ved at nedjustere løftet af de tekniske og pædagogiske fysiske rammer på Tilst Skole eller ved at fravælge muligheden for bedre klimamæssige valg i byggeriet.

Skaleringsmuligheder

2021-priser - tusind. kr.	Enheder	m ² pr. enhed	Pris pr. m ²	Bruttoudgift
Halvering af indeklimarenovering	2	3000	14,4	43.100
Samme projekt uden klimaløsninger	2	5.500	12,3	67.700

Benchmark for prisfastsættelsen af et løft af Tilst Skole og det nye dagtilbudsbyggeri ved Tilst Skole har afsæt i de interne nøgletal i skoleudbygningsprogrammet og erfaringspriser fra Søndervangskolen. Herudover er tillagt 5 % til klimavenligt byggeri. Prissættelsen har dermed skoleudbygningsprogrammet som et benchmark for anlægsudgifterne.